

SPRAWOZDANIE
ZARZĄDU GŁÓWNEGO
TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ
za czas
od 16 czerwca 1897 do 31 kwietnia 1898 r.

TREŚĆ.

Sprawozdanie z działalności Zarządu głównego. — Sprawozdanie z działalności Kół. — Statystyka Kół naszych, spis szkół będących własnością Towarzystwa, spis szkół analfabetów, cyfry z popularnych wykładów i liczba członków Towarzystwa. — Spis bezpłatnych wypożyczalni książek. — Skład organów Towarzystwa. — Spis Kół miejscowych i ich zarządów. — Wykaz imienny członków honorowych, założycieli i dożywotnich. — Sprawozdanie kasowe.

Nakładem Tow. Szkoły ludowej.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI Drukarni Związkowej
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1898.

§ Pierwsze wyrazy sprawozdania Zarządu głównego za rok ubiegły poświęcić musimy pamięci nieodżałowanego prezesa Towarzystwa „Szkoły ludowej“ ś. p. Adama Asnyka, zmarłego dnia 2 sierpnia 1897 r. Nie będziemy tutaj zamieszczali życiorysu zmarłego, ani rozpatrywali Jego zasług na polu literatury ojczystej, podnieść winniśmy tylko zasługi Jego dla Towarzystwa, któremu przewodniczył od chwili założenia. Przez usta wiceprezesa dra Ernesta Bandrowskiego wyraził już Zarząd główny w dniu pogrzebu ś. p. Adama Asnyka, hołd swój Jego pamięci, oraz rozpatrzył, jaką była działalność zmarłego prezesa.

Powtórzmy dzisiaj te wyrazy czci i żalu dla zgasłego przewodnika:

Żałobni słuchacze!

Po strasznym pogromie narodowym zdawało się, że całun śmierci pokryje całą Polskę, że zamrze w niej ostatnia isierka życia, przestaną świecić ideały, ustanie praca narodowa. Na szczęście rozsunały się zwolna chmury, zaczęły świtać zorze i błyski słoneczne oświeślać polskie ziemie, i wyszli znowu siewcy i pracownicy na polskie zagony z bólem w sercu, ze smutkiem w duszy i zaczęli z piosenką na ustach „Jeszcze nie zginęła“, orać i siał i pracować w pocie czoła dla przyszłych pokoleń żniwa.

Miedzy siewcami był jednym z najpierwszych i najgorliwszych — Adam Asnyk. Po ciężkiej służbie narodowej, po rozwianych marzeniach młodości, wyszedł do pracy smutny, zbolący, bo wiedział, jak przemoc zabija ciała, jak zatrzuwa ducha.

I zaczął ratować tego ducha narodowego i z wielkości ofiary i poświęceń dwóch pokoleń, zaczął świecić nadzieją lepszej przyszłości i zaczął wierzyć, że

„Cichych poświęceń nieustanna praca
I serc szlachetnych dobroć promienista
Grzesznej spuścizny przekleństwo odwraca“.

I zaczął nawoływać do miłości braterskiej, bo „miłość z gruzów napowrót postawi, co złość zniweczy, co występek zburi“.

Do tej nieustannej pracy, do tej dobroci promienistej serc szlachetnych, do tej miłości braterskiej poczuł się Asnyk nie tylko jako poeta i wieszcz narodowy, ale także jako mąż szlachetnego serca i szlachetnego czynu. Miał przeto udział gorący w każdej pracy narodowej, a przede wszystkim w pracy serdecznej nad spotęgowaniem świadomości narodowej ludu polskiego. Wielkie to, trudne i pełne odpowiedzialności zadanie, bo ileż to ugorów na polskich niwach chłopskich, ile to na nich do zrobienia? I to, co w przeszłości zostało zaniechane, i to, czego wymaga zmieniająca się z dniem każdym teraźniejszość. A wszystko ma się z czasem złożyć na całość, która

„... przystrojona w królewski dyadem
Musi do życia wkroczyć życia bramą,
Musi być inną — choć będzie tą samą“.

I jał się Asnyk tej pracy nie tylko całym sercem i potęgą swego geniuszu, ale z głęboką rozwałą i szczerem postanowieniem, aby naprawiać, co złem było, a nie burzyć tego, co z przeszłości dobrem przeszło do teraźniejszości.

Takimi ożywionymi zamiarami, przystąpił Asnyk wraz z innymi w stuletnią rocznicę wielkopomnej Konstytucji 3 Maja do założenia Towarzystwa „Szkoły ludowej“. Rozliczne bowiem niedole ma lud nasz polski — ale jedną z największych i najboleśniejszych jest jego ciemnota. Brak mu światła, aby nie błędził, brak mu oświaty narodowej, któraby go przekonała o wielkich tradycjach narodu, w imię których poczułby się z dumą ludem polskim. A płyną stąd wielkie szkody. Na lud ten wał się prądy rozmaite naszych czasów i miotają nim, jak rozhukane fale okrętem bez steru, grożąc zatopieniem. A na kresach walczy ten lud z żywiołem obcym, silniejszym narodowo i ekonomicznie i w braku oświaty narodowej — powoli, ale statecznie ulega obcym potęgom, zatracając tradycję i świadomość narodową. I w ten sposób nieznacznie, zwolna kureczy się Ojczyzna i gdybyśmy tak daleko obojętnie się przypatrywali — znaleźlibyśmy się, my tu w sercu Polski — po latach... na kresach.

I oto wydawało się Asnykowi, że gdy nie można inaczej, trzeba na gwałt organizować samopomoc narodową, że trzeba zadzwonić na alarm, aby ochronić zagrożone stosunki kresowe. Tą samopomocą narodową, tą strażnicą kresowych stosunków stało się Towarzystwo „Szkoły ludowej“, którego zadaniem docierać narodową szkołą polską w najodleglejsze zakątki kraju naszego.

Myśl ta odbija się tysięcznem echem po kraju, bo jak mówi Asnyk:

„Myśl, która dobru powszechnemu służy,

„Wiedzie za sobą zastęp duchów duży“.

I rzeczywiście tysiące członków Towarzystwa związało się silnym węzłem w pojedynczych Kołach, które, jak twierdzą rozrzucone po kraju, mają czuwać, by myśl przyświecająca Towarzystwu nie zmarniała, by oświata narodowa coraz większe czyniła postępy. I z radością patrzył ten doświadczony, rozumny, poważny, a zawsze rozmiłowany i serdeczny przodownik nasz, jak Towarzystwo wzrasta w zasoby, jak z dnia na dzień usuwa przeszkody, z ludzkich zawiści i marnych niechęci płynące, jak buduje szkoły jedną po drugiej, jak pomaga biednym gminom do budowy szkół, jak pamięta o biednej diatwie szkolnej, a nawet o nauczycieli gorzkim zawodzie, jak wreszcie rozpoczęło wielką akcyę kresową. Doprawdy, dziwnie szlachetną była ta radość Asnyka, dziwnie wzruszającym to zaufanie w żywotność sił narodu, tyloma klęskami i żałobami nawiedzonego. Całą swoją duszę szlachetną, cały swój geniusz wspaniały oddał tej pracy narodowej — aż do ostatnich chwil swego szlachetnego, a ciężkiego żywota. I nawet ciężka niemoc w miesiącach ostatnich nie zdołała go oderwać od tej radości i pracy — przeciwnie, na łożu boleści krzepił się nadzieją lepszej przyszłości, zachęcał, pouczał, poprawiał — a w dniu 26 lipca drżącą, prawie stygnącą ręką... z głębokiem wzruszeniem położył — po raz ostatni — podpis swój na dokumencie fundacyjnym szkoły polskiej w Białej, a błogosławiąc temu posterunkowi kresowemu i strażnicy cieszyńskiej, znękany, spracowany, cicho, spokojnie, bez żalu do nikogo, z miłością i dobrocią dla wszystkich odszedł tam, skąd już więcej nie wróci.

A my żołnierze tej armii, której przewodziłeś — zbiegliśmy się ze wszystkich strażnic naszych, z bliska i daleka, by Cię do snu ułożyć wiecznego — ale jesteśmy pełni głę-

bokiego smutku i żałoby, bo wiemy, że odszedł od nas pełnej wiary wieszcz w jutrzeńkę lepszych dni. A przybyli także wysłańcy ludu polskiego, dla którego pracowałeś, i przynieśli ze sobą kwiaty z pól i łąk polskich, aby Cię nimi otulić, aby Ci powiedzieć, że przyjdzie czas, kiedy ziemia polska pokryje się szkołami i szkołkami narodowymi i zacznie wydawać lud światły i zahartowany w wierze ojców, a miłości gorącej Ojczyzny — że będziesz miał podziękę potomności, żeś nie pracował daremnie. Żegnaj nam, ukochany wodzu nasz, śpij spokojny — my wracamy do twardej na zagonie pracy, bo mówisz:

„Że żadna chwała równać się nie może,
„Z tą, co ludowi nową niesie zorzę“,

Cześć Twej nieśmiertelnej pamięci!

Z okazji śmierci ś. p. Adama Asnyka otrzymało Towarzystwo „Szkoły ludowej“ mnóstwo dowodów sympatii przez nadesłanie ze wszystkich stron kraju wielkiej liczby listów i telegramów, oraz datków na cele Towarzystwa. Suma tych ostatnich wyniosła 2501 złr. 93 ct.

Wszystkie Koła Towarzystwa nadesłały na pogrzeb bądź to delegatów z wieńcami, bądź też listy i telegramy, lub też składki na szkołę białską.

Zarząd główny również złożył wieniec z kart Towarzystwa, w celu zaś trwalszego uczczenia pamięci Zmarłego postanowił:

1) nazwać budowaną w chwili obecnej szkołę w Delejowie imieniem Adama Anyka;

2) wstawić w szkole białskiej, której założenia Zmarły tak gorąco pragnął, Jego popiersie, oraz wmurować pamiątkową tablicę:

3) zwrócić się do Rady miasta Krakowa z prośbą o nazwanie placu, ogrodu lub ulicy imieniem Adama Asnyka;

4) w domu, w którym mieszkał ś. p. Adam Asnyk w Krakowie, a ewentualnie w domu, któryby na tem miejscu stanął, zamieścić tablicę pamiątkową, oraz wstawić popiersie poety, zabezpieczając po wieczne czasy utrzymanie tych pomników;

5) zamówić dużą portretową fotografię w celu umieszczenia jej w lokalu Towarzystwa.

Zarząd główny.

Zarząd główny ukonstytuował się na pierwszym posiedzeniu, które odbyło się dnia 3 lipca 1897 r. Przewodniczącym obrano jednogłośnie nadal dra Adama Asnyka. Wiceprezesami: pp. Skirlińskiego i prof. E. Bandrowskiego, którego mianowano zarazem dyrektorem biura. Na sekretarzy powołano p. Kazimierę Bujwidową i p. Mieczysława Offmańskiego. Skarbnikiem został dr. Koy, jego zastępcą p. Parezyński; buchalterem p. Górnisiewicz, jego zastępcą p. Stanisław Machniewicz.

Dla ułatwienia sobie pracy, Zarząd główny podzielił się na 3 sekcye: szkolną, organizacyjną i skarbową; nadto wybrano trzy komisye: bialską, dla zajęcia się sprawą budowy szkoły w Białej, odczytową, w celu organizacyi popularnych tanich wykładów, oraz loteryjną, w celu urządzenia loteryi na dochód Towarzystwa.

Rada nadzorcza ukonstytuowała się na posiedzeniu z dnia 8 lutego wybierając prezesem posła dra Augusta Sokołowskiego, wiceprezesową prof. Pareńską, sekretarzem dra Adama Doboszyńskiego. Na temże posiedzeniu Rada przyjęła do wiadomości sprawozdanie dra Sokołowskiego o dokonaniem skontrum kasy w dniu 30 grudnia 1897 r.

Zarząd główny odbył w ciągu roku sprawozdawczego 15 posiedzeń. Szczegółowe sprawozdania z działalności rozsyłał Kołom, oraz podawał do publicznej wiadomości za pośrednictwem pism w odstępach kwartalnych, oraz w miarę potrzeby. Wobec tego sprawozdanie niniejsze będzie zawierało tylko dane bardziej ważne z pominięciem szczegółów.

Szkoła w Białej.

Dnia 27 lipca 1897 r. dokonano poświęcenia kamienia węgielnego pod szkołę bialską. Szczegółowy opis uroczystości podały w swoim czasie pisma, Zarząd zaś rozesłał Kołom opis ten w odbitce — powtarzać go zatem tutaj nie będziemy, na wieczną wszakże rzeczy pamiątkę przytoczymy odpis aktu erekcyjnego, spisane go po polsku i po łacinie i wmurowanego w węgiel gmachu.

Akt ten brzmi:

Za Papiestwa Ojca św. Leona XIII — za panowania w Monarchii austro-węgierskiej Cesarza i Króla Franciszka

Józefa I — za Namiestnictwa w Królestwie Galicji i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem księcia Eustachego Senguszki — za Marszałkowską hrabiego Stanisława Badeniego — gdy w Krakowie stolicę biskupią zajmował ks. Jan z Kozielska Puzyna — Towarzystwo „Szkoły ludowej“, założone na pamiątkę setnej rocznicy ogłoszenia Konstytucji z dnia 3-go Maja 1791 roku, pod prezydencją Adama Asnyka, staraniem swoim, a ofiarnością całego społeczeństwa polskiego, założyło szkołę ludową w mieście Białej, według planów architektki prof. Sławomira Odrzywolskiego i dnia 27 Lipca 1897 roku położyło pod tę szkołę kamień węgielny, poświęcony przez Wielebnego księdza Jana Temple'go, dziekana bialskiego, proboszcza w Hałcnowie.

My niżej podpisani prawdziwość tego założenia stwierdzamy.

Biała, dnia 27 Lipca 1897 r.

Ze strony Zarządu głównego delegatami byli wiceprezes prof. E. Bandrowski, sekretarz p. Mieczysław Offmański, oraz ks. rektor Chromecki. Ze strony krakowskiego Koła Pań, które w sprawie budowy szkoły bialskiej tak wielkie położyło zasługi, delegowane były sekretarka p. Marya Siedlecka i skarbniczka p. Owczarkiewiczówna.

Z okazji tej uroczystości otrzymał Zarząd główny mnóstwo życzeń, zaś na odezwę przy tej sposobności rozesłaną, wpłynęło do kasy Zarządu 1331 złr. 55 ct. na dokończenie budowy.

W chwili obecnej budynek jest już ukończony, dokońwiają się tylko roboty wewnętrzne.

Wobec doprowadzenia sprawy budowy do końca komisya bialska z dotychczasowym zakresem działania, została rozwiązana, pozostała tylko techniczna podkomisya, sprawy zaś organizacyi szkoły przejęła sekcya szkolna. Ta ostatnia po porozumieniu z miejscowym komitetem bialskim udecydowała:

- 1) Dnia 15 września 1898 r. zostaje otwartą szkoła polska w Białej;
- 2) Odrazu otwarte zostają 4 klasy ludowe mieszane;
- 3) W latach następnych otwarte będą kolejno 3 klasy wydziałowe męskie oraz 2 kursa uzupełniające ko-biece.
- 4) Personal nauczycielski składać się będzie:
 - a) z kierownika,
 - b) z trzech nauczycieli starszych,

- c) z jednego(ej) nauczyciela(ki) młodszego(ej);
- 5) Program nauk ściśle zastosowany do programu Rady szkolnej, z tą tylko różnicą, że godziny na drugi język krajowy przeznaczone, obrócone będą na dodatkową naukę języka niemieckiego, ze względu na miejscowe warunki.

Zarząd główny przyjął referat sekcji szkolnej, a w jego wykonaniu ogłosił konkurs na posady nauczycieli oraz zajął się wypracowaniem podania do Rady szkolnej krajowej.

Miejscowy komitet bialski wziął na siebie rozpowszechnienie wiadomości o otwarciu szkoły wśród miejscowej i okolicznej ludności, panie zaś bialskie z Czytelni kobiecej oraz z miejscowego Koła Towarzystwa „Szkoły ludowej“ zorganizowały pomoc szkolną dla dziatwy, która będzie do szkoły uczęszczała, a to w postaci rozdawania obiadów. Refektarz do tego potrzebny uchwalił Zarząd główny urządzić kosztem 70 złr. Też same panie zakupiły przyrządy gimnastyczne dla szkoły.

Byłoby bardzo pożądanem, żeby społeczeństwo pomyślało o funduszu stypendyjnym dla uczniów szkoły bialskiej. Żywieckie Koło Pań, które podczas uroczystości założenia kamienia węgielnego zmanifestowało swoją sąsiedzką sympatię przez wysłanie licznej delegacji oraz złożenie 100 złr. na dokończenie budowy, rzuca tę myśl w nadziei, że znajdzie ona oddźwięk wśród ogółu, który zawsze znajdzie grosz ofiarny, gdy chodzi o dobrą sprawę.

Pierwszy grosz żywieckiego Koła Pań w kwocie 38 złr. i 50 ct. przyjął Zarząd ze szczerą wdzięcznością i popiera gorąco myśl dobrą. 400 — 500 złr. rozdanych co roku najzdolniejszym uczniom zaważyć może wiele na losach szkoły, przynajmniej w początkach jej istnienia.

Co do kosztów utrzymania szkoły, to przedstawiają się one jak następuje:

płaca kierownika	mieszkanie i	1000 złr.	}
„ 2 nauczycieli starszych		1680 „	
„ 2 nauczyciela młodszego		504 „	
„ służącego		240 „	
opał, światło i pomoce szkolne		— 300 „	
Razem			3724 złr.

Wydatek ten ciąży obecnie na Towarzystwie „Szkoły ludowej“. Na jego pokrycie wszakże otrzymał Zarząd główny od Sejmu krajowego na skutek petycji zawieszonej przez

delegata Zarządu prof. E. Bandrowskiego na rok bieżący 1500 złr.

Jest również nadzieja, że w niedalekiej przyszłości szkoła będzie mogła być wzięta na etat krajowy.

To poparcie działalności naszego Towarzystwa przez najwyższą Reprezentację kraju uważać musimy za dowód, że akcja Towarzystwa „Szkoły ludowej“ znajduje u ogółu uznanie coraz większe. Jest ono również wskazówką, że przy podejmowaniu każdej, nawet śmiałej, byle pożytecznej sprawy, znajdzie się w społeczeństwie naszym potrzebna solidarność, przy której najtrudniejsze zadania stają się wykonalnymi.

To też głęboką wdzięczność wyrazić winniśmy Wysokiemu Sejmowi za tak chętne i skuteczne poparcie naszych zadań.

Inne szkoły Towarzystwa.

Szkoła w Ulicku Seredkiewicz im. Tadeusza Kościuszki (pierwsza Towarzystwa, założona w roku 1894), rozwija się prawidłowo. Dzieci uczęszcza 60. Szkoła zostaje pod zarządem Rady szkolnej miejscowej w Magierowie. Przewodniczącym Rady jest dziekan ks. Tarczyński, który też gorliwie szkołą się opiekuje. Szkołę zwiedził 27 września delegat Zarządu p. Machniewicz.

Szkoła w Dołhy Wojniłowskiej. (im. Tadeusza Kościuszki) posiada według sprawozdania 70 uczniów i uczennic.

Szkoła w Hołoskowie (im. Franciszka Karpińskiego), otwarta w lutym b. r., uległa częściowo niszczącemu działaniu grzyba. Zarząd zajął się energicznie zapobieżeniem złemu; naprawy dokonał podczas wakacyj p. inżynier Barancewicz. Pociągnęło to za sobą, niestety, nieprzewidziany wydatek, 546 złr. wynoszący. Obecnie grzyb jest, według opinii rzeczoznawców, radykalnie usunięty, i jest nadzieja, że budynkowi w dalszym ciągu zagrażać nie będzie. Nauka rozpoczęła się w połowie września. Dzieci uczęszcza 81. — Koszta budowy szkoły wzniosły 3662 złr., razem z kosztami usunięcia grzyba 4208 złr. Ponieważ dotychczasowy przewodniczący miejscowego komitetu do budowy i opieki nad szkołą, dr. Dubs, zmarł w trakcie budowy, uproszono na jego miejsce ks. Jastrzębskiego, proboszcza w Ottynii, zaś na jego zastępcę ks. Obuchowicza, miejscowego wikarego.

Szkoła w Tomaszowcach mieści się obecnie w starej, przerobionej na izbę szkolną chacie wiejskiej, do której na naukę uczęszcza 151 dzieci. To też nieodzownem jest rozpoczęcie budowy nowego budynku szkolnego. Uchwalono wybudować szkołę własnym kosztem, nie uciekając się do zapomóg, żeby zastrzedz Towarzystwu tytuł własności. W tym celu przesłano ks. Korczyńskiemu z Wojniłowa, przewodniczącemu miejscowego komitetu szkolnego, kwotę 200 złr. na zakupno gruntu.

Nauczycielkom w czterech szkołach powyższych wypłacono tytułem stałego rocznego dodatku za gorliwą i wydatną pracę po 100 złr. każdej.

Szkoła w Łukawcu Wiśniowskim, rohatyńskim powiecie, otwartą została dnia 10 października, staraniem lwowskiego Koła Pań, które szkołę tę własnymi siłami wystawiło i zorganizowało. Szkoła wskutek uchwały Pań lwowskich zaaprobowanej przez Zarząd nosić będzie imię Adama Asnyka. Na naukę zapisało się 110 dzieci w wieku szkolnym, prócz tego 44 młodzieży starszej pobiera naukę dopełniającą.

Szkoła w Św. Stanisławiu. Stanisławowskie Koło Pań Towarzystwa „Szkoły ludowej“ zajęło się budową szkoły w Św. Stanisławiu, która ma stanąć kosztem 4000 złr. Grunt już zakupiony i budowa rozpoczęta.

Szkoła w Kopankach. Budowa tej szkoły zainicjowaną została przez Koło miejscowe w Kałuszu, które też wszystkie siły swoje wyteżyło w celu zebrania potrzebnego na ten cel funduszu.

Szkoła w Delejowie im. Adama Asnyka. Budowy tej szkoły podjęło się krakowskie Koło Pań, które zobowiązało się wystawić szkołę w roku bieżącym, tak, aby już we wrześniu nauka mogła być rozpoczętą. Koszta budowy wyniosą oprócz 1000 złr. udzielonych już przez Zarząd główny jeszcze około 4000 złr. Koło Pań nie może wszakże zobowiązać się do pokrycia w r. b. całkowitej sumy i dlatego prosi Zarząd główny o pożyczkę w kwocie 2000 złr., którą to sumę obowiązuje się zwrócić w r. 1899.

Zarząd główny propozycją Koła Pań przyjął i pierwszą ratę pożyczki w kwocie 600 złr. wypłacił.

Szkoła w Św. Józefie (Majdan graniczny) stanie również w roku bieżącym. Budowy podjął się ksiądz Przyborowski za bardzo niską stosunkowo cenę 3500 złr. Tenże sam ksiądz Przyborowski ofiarował Towarzystwu grunt pod szkołę.

Pierwszą ratę w kwocie 1500 złr. Zarząd główny wypłacił. Szkoła nosić będzie imię Adama Mickiewicza. Fundusz na pokrycie wzięty będzie z funduszu budowy szkół im. Mickiewicza, którego zbieranie zainicjował Zarząd główny, w celu uczczenia setnej rocznicy urodzin wieszcza Adama.

Wykłady popularne.

W wykonaniu uchwały ostatniego Walnego Zgromadzenia, polecającej Zarządowi głównemu zorganizowanie stałej Komisji, któraby miała za zadanie organizować po wsiach i miastach popularne odczyty bądź pojedyncze bądź ujęte w pewien system, zawiązaną została Komisya odczytowa, złożona z 6 członków Zarządu i 6 osób zaproszonych.

Komisyja odbyła 8 posiedzeń, wnioski zaś przez nią przedłożone zostały przez Zarząd główny na poszczególnych posiedzeniach uchwalone.

Jako punkta zasadnicze przyjęto:

1) Wykłady urządzone w roku bieżącym uważane są za rodzaj próby, dokonanej w celu nabycia doświadczenia. Dlatego urządzono wykonać je pod okiem Zarządu w Krakowie i w którejkolwiek wsi w pobliżu położonych.

2) Wykłady mają być popularne (słuchacz ma być uważany za jednostkę inteligentną, lecz nie wykształconą).

3) Mają być systematyczne i wyczerpywać mniej lub więcej daną gałąź wiedzy.

4) Mają mieć charakter ogólnokształcący (fachowe i praktyczne wykłady muszą być pozostawione szkołom lub towarzystwom o specjalnym charakterze).

5) Muszą być ściśle naukowe i bezstronne.

6) Muszą być bardzo tanie, żeby jaknajszerszym warstwom były dostępne (5 ct. wykład pojedynczy, 2 ct. w abonamencie).

7) Prelegenci mają pobierać wynagrodzenie w stosunku 5 złr. za wykład i zwrot kosztów podróży.

8) Muszą odbywać się w czasie dla słuchaczy najwłaściwszym, a więc w porze zimowej i godzinach wieczornych.

9) Ma być wystosowanem podanie do Rady szkolnej o pozwolenie odbywania wykładów w budynkach szkolnych.

10) Wykłady nie mają obciążać budżetu Towarzystwa, a więc program ma być zastosowany do posiadanych funduszków specjalnych.

W zastosowaniu do punktów powyższych urządzono w roku bieżącym 74 wykłady w Krakowie i 9 wykładów w Bronowicach Wielkich, wsi o $\frac{3}{4}$ godziny od Krakowa odległej.

W Krakowie wykłady odbywały się przez grudzień, styczeń, luty i marzec w amfiteatralnej sali gimnazjum Św. Anny wieczorami o godzinie 7-mej.

Wykłady podzielone były na 2 kursa, po 6 tygodni każdy.

KURS I.

1. Historia Polski, ogólny pogląd na całość dziejów; wykładający p. Feliks Koneczny; 8 godzin.
2. Literatura polska, ogólny pogląd na całość dziejów; wykładający p. Kazimierz Bartoszewicz, 6 godzin.
3. Zasadnicze wiadomości z geografii; wykładający prof. Lachowicz; 6 godzin.
4. Najpotrzebniejsze wiadomości z astronomii i meteorologii; wykładający prof. Kranz; 6 godzin.
5. Najpotrzebniejsze wiadomości o budowie i historii rozwoju ziemi; wykładający dr. Ignacy Petelenz, dyrektor szkoły realnej; 5 godzin.
6. Najpotrzebniejsze wiadomości z prawa; wykładający dr. Józef Rosenblatt, prof. Uniw. Jagiellońskiego; 6 godzin.

KURS II.

1. Historia Polski: czasy porozbiorowe; wykładający dr. Feliks Koneczny; 7 godzin.
2. Literatura polska: O życiu i dziełach Mickiewicza; wykładający p. Kazimierz Bartoszewicz; 6 godzin.
3. O ludach zamieszkujących ziemię; wykładający dr. Feliks Koneczny; 6 godzin.
4. Najpotrzebniejsze wiadomości z nauki o zachowaniu zdrowia; wykładający dr. Odo Bujwid, prof. Uniw. Jagiell.; 6 godzin.
5. O skarbach podziemnych; wykładający dr. Ignacy Petelenz; 6 godzin.
6. Najpotrzebniejsze wiadomości z nauk społecznych; wykładająca dr. Zofia Daszyńska-Golińska; 6 godzin.

Z wykładów wyżej wymienionych 68 już się odbyło, pozostały jeszcze wykłady p. Bartoszewicza o życiu i dziełach

Mickiewicza, które wszakże odłożone zostały do czerwca, ażeby mógł być włączonemi do programu uroczystości Mickiewiczowskich, jakie Kraków w tym czasie urządzać będzie.

Biletów wstępu sprzedano w ogóle: Na oba kursy (74 wykłady) 44, na jeden kurs (36 wykładów) 24; seryami po 6 biletów na: historię polską przedrozbiorową 36, historię polską porozbiorową 39, prawo 59, nauki społeczne 24, literaturę 30, higienę 23, geologię 30, geografję 21, etnografię 20, astronomię 8; biletów wstępu na pojedynczy wykład 3269.

Bezpłatnie wydano biletów 49.

Ogółem zwiedziło wykłady 10.064 osób. Przeciętnie na każdym wykładzie było 147 osób.

Bardziej uczęszczane były wykłady: z literatury polskiej, historii polskiej, higieny, nauk społecznych; średnio uczęszczane: prawo, geologia ogólna, astronomia; mało uczęszczane: geografia, etnografia i wykłady o skarbach podziemnych.

Najwyższa cyfra osób 208. najniższa 42. Dochód ze sprzedaży biletów wyniósł 313 złr. 86 ct.

Wogóle powiedzieć można, że wykłady w Krakowie obudziły zainteresowanie i cieszyły się powodzeniem. Zamało być może uczęszczane były przez sferę robotniczą i rzemieślniczą, wobec tego jednak, że w dniu powszednie publiczność z tych sfer jest zmęczona pracą zarobkową i ten procent (około 25%), jaki bywał, uważać można za stosunkowo duży.

Za mniej pomyślną uważać trzeba próbę odczytów wiejskich.

Wprawdzie odbywały się one w porze zupełnie właściwej, mianowicie rozpoczęte zostały dopiero w marcu, to jest w miesiącu, w którym właściwie kończyć się były powinny, nie można było wszakże rozpocząć wcześniej z powodu zalegania odpowiedzi Rady szkolnej na podanie Zarządu o udzielenie budynku szkolnego.

Dlatego to zapewne pierwsze wykłady (w marcu) były uczęszczane stosunkowo licznie, podczas gdy następne w kwietniu liczyły bardzo mało słuchaczy. Na pierwszym wykładzie było osób przeszło 150, na ostatnim zaledwie 20.

Być może, że i wybór przedmiotów nie był właściwy. Historia polski słuchaną była z zajęciem, za to geografia nużyła słuchaczy. Natomiast higiena obudziła wielkie zainteresowanie. Możnaaby stąd wywnioskować, że dla wsi trzeba wybierać przedmioty, których w szkole nie ma, a więc chociażby nauki przyrodnicze, wyjaśniające zjawiska przyrody,

z którymi włościanin ciągnął ma styczność, a których mu szkoła należycie nie wyjaśnia.

Doświadczenie roku ubiegłego przyda się na przyszłość i dalsze próby, mamy nadzieję, wypadną i na wsi bardziej zadowalniająco.

Sprawozdanie z funduszu odczytowego.

Dochody.

Dar pp. Odrzywolskiego, Wolskiego i Szczepanowskiego	500	złr.	—	ct.
Datek III. Koła krakowskiego	93	"	—	"
Datek p. Wiśniewskiej z wieczorku w Szczepanicy	50	"	—	"
Dochód z odczytu p. Szczepanowskiego	49	"	87	"
Dochód z biletów wstępu	313	"	86	"
Razem	1.006	złr.	57	ct.

Wydatki.

Organizacya wykładów (kursor, marki, listy)	13	złr.	90	ct.
Reklamowanie odczytów (afisze, kursor, marki, listy)	174	"	25	"
Urządzenie na sali (piece, latarnie, lichtarze, murarz, mapa i t. d.	28	"	94	"
Opał i nafta	15	"	48	"
Służba	68	"	—	"
Administrator	60	"	—	"
Czesne prelegentom za 68 wykładów w Krakowie	340	"	—	"
Za 9 wykładów w Bronowicach	45	"	—	"
Razem	745	złr.	57	ct.
Pozostaje w kasie	261	"	16	"
Razem	1.006	złr.	73	ct.

Pozostaje do zapłacenia urządzenie gazowe 92 złr. 33 ct. i koszt oświetlenia gazowego za 4 miesiące po 4 złr. 50 ct. tak, że na rok przyszedł pozostanie fundusz zapasowy w kwocie 150 złr. 83 ct. Doliczywszy do tego 500 złr. jako 2-gą ratę z obiecanych na cel wykładów 1000 złr. od pp. Wolskiego, Odrzywolskiego i Szczepanowskiego, mieć będzie Zarząd gło-

wny kwotę 650 złr. na rozpoczęcie dalszej akcyi w tym kierunku.

Oдноśnie do projektów na przyszłość uchwalono:

1) zapytać zapomocą okólnika wszystkie Zarządy Kół miejscowych Towarzystwa „Szkoły ludowej“, oraz Zarządy miast, posiadających gimnazya, czy uważają urządzenie popularnych wykładów w miejscach swych siedzib za wskazane, oraz o ile mogłyby się podjąć urządzenia takowych własnymi siłami;

2) rozesłać wraz z okólnikiem program już odbytych wykładów wraz z krótkim streszczeniem każdego.

Inne czynności Zarządu.

Z innych czynności Zarządu głównego wymienić musimy następujące: na dokończenie budowy szkoły w Hucie Różanieckiej udzielił Zarząd zapomogę w kwocie 50 złr., nadto zobowiązał się do wypłacenia 100 złr. zapomogi gminie Towarnia, o ile takowa budowę szkoły rozpocznie.

Dla czytelnii w Żywcu przesłał Zarząd księgozbiór wartości 100 złr., dla Kałusza za 40 złr., dla Sao Matheo w Brzylu za 50 złr., dla Hołoskowa za 10 złr.

Nauczycielowi w Lackiej Woli przesłano zeszyty dla dziatwy szkolnej. Kompletu książek, znajdujące się w Zarządzie, przesłano do czytelnii w Sanoku, oraz IV. Kołu krakowskiemu. Nauczycielce w Dołhy przesłano trylogię Sienkiewicza, a dla nauczycielki w Ulicku zaprenumerowano pismo peryodyczne.

Co do nauki języka polskiego na Bukowinie przyznano na rok bieżący subwencye w dotychczasowej wysokości na dalszą naukę języka polskiego w gminach Seret, Terebleszcze, Suczawa, Zutka Nowa i Czernawka z wyjątkiem Rohożny, tam bowiem, w myśl rozporządzenia ministerstwa, nauka języka polskiego została wprowadzoną od pierwszej klasy już od września b. r.

Przechodząc do spraw administracyjnych, przedewszystkiem dokonano ponownej asekuracyi budynków szkolnych, będących własnością Towarzystwa, przyczem wszystkie szkoły zaasekurowano w jednym i tem samym Towarzystwie w Krakowie. Buchalterom Towarzystwa pp. Górnisiewiczowi i Machniewiczowi przydzielono utrzymywanie stanu kasowego Kół

prowinencyonalnych w ciągłej ewidencji i staranie się o energiczne ściąganie zaległych u Kół należności. Okólniki do Kół w tym względzie wysłał Zarząd we właściwym czasie.

Na opróżnione miejsce przez śmierć prezesa ś. p. Adama Asnyka wybrano na członka Zarządu głównego p. Edmunda Klemensiewicza. Prezesa uchwalono nie wybierać aż do następnego walnego zgromadzenia i ponownego ukonstytuowania się Wydziału; Zarząd pragnął w ten sposób dać wyraz żałoby po niezastąpionym dotychczasowym swym przewodniku.

Lustracyi dokonał Zarząd w 20 Kołach, a mianowicie: w Tuchowie, Kałuszu, Oświęcimiu, Karwinie, Krzeszowicach, Dolinie, Stryju, Żywcu, Tarnopolu, Brzeżanach, Sieniawie, Złoczowie, Dobromilu, Drohobyczu, Łańcucie, Jasle, 2 Kołach stanisławowskich i w 2 Kołach lwowskich. Lustracyi dopełnili pp.: Bandrowski, Machniewicz, Offmański, Siedlecka, Trzaskowski, Turski i Wojtyga. Porządek znaleziono prawie wszędzie należyty, wszędzie również zauważyć się daje tendencya do rozwijania akcyi na własną rękę. Zarząd postanowił też akcyę tę zwrócić już to w kierunku zakładania szkół dla dorosłych analfabetów, już to bezpłatnych czytelń, już to organizowania popularnych tanich wykładów, albo wreszcie rozsyłania nauczycieli wędrownych. Kroki odpowiednie Zarząd już częściowo poczynił, częściowo zaś jest w trakcie wykonywania.

W celu energiczniejszego jednania nowych członków Towarzystwu wydał Zarząd i rozesłał Kołom odezwę do członków swoich.

Uchwalono w zasadzie projekt p. Eljasza urządzenia na dochód Towarzystwa loteryi na większą skalę. Proponowaniem jest wypuszczenie 80.000 biletów po koronie. W celu wykonania projektu wybrano komisję, złożoną z członków Zarządu, oraz delegatów miejscowych Kół, z prawem ko-optacyi nowych członków. Komisya prac swoich dotychczas nie ukończyła i dlatego sprawozdania nie przedkłada.

W ciągu roku sprawozdawczego zawiązało się 6 Kół nowych, a mianowicie: 4-te Koło w Krakowie, 3-cie (akademickie) i 4-te we Lwowie, oraz Koła w Tarnowie, Morawskiej Ostrawie i Borysławiu. W tymże czasie powstały 4 szkoły dla dorosłych analfabetów i 9 czytelń z wypożyczalniami.

Coraz silniej rozwijający się ruch w tym ostatnim kierunku wskazał Zarządowi potrzebę opracowania wzorowego

katalogu książek dla czytelni miejskich i wiejskich. Opracowanie polecił krakowskiemu Kołu III. W celu ujednolajnienia manipulacyi w wypożyczalniach, sporządził Zarząd główny potrzebne druki, by je rozesłać wraz z instrukcją do wszystkich wypożyczalni Towarzystwa. W miarę zastosowania się Zarządów czytelni do instrukcyi, będzie Zarząd w możności przedstawiać coraz dokładniejsze dane co do ruchu książek i czytelników w czytelniach Towarzystwa.

Wreszcie w roku, w którym społeczeństwo polskie czci pamięć Mickiewicza, wydało się Zarządowi wskazanem uroczystość tę upamiętnić ważniejszym czynem, któryby pozostał pamiątką narodową po długie czasy, i świadczył o gorącym dążeniu Towarzystwa do szerzenia oświaty u ludu. Na tem tle Zarząd powziął uchwałę, mocą której zamierza zgromadzić w roku jubileuszowym osobny fundusz na budowę szkół imienia Adama Mickiewicza. W myśl tej uchwały wydał Zarząd odezwę pióra p. Turskiego, ozdobioną rysunkiem p. Walerego Eljasza.

Odezwę tę rozsyła Zarząd po całym kraju i ma nadzieję, że danem mu będzie wkrótce przystąpić do budowy szkół im. Adama Mickiewicza. Oby się tak stało.

(M. O.) Przystępując do sprawozdania z działalności Kół miejscowych na wstępie zaznaczyć już muszę, że rok ostatni okazał się pomyślniejszym od dawnych. Nie tylko poszczycić się możemy liczebnie znacznym przyrostem Kół nowych i powołaniem odrętwiałych do życia, ale co najdonioślejsze, iż odczuwamy w organizmach Kół miejscowych, głębsze zrozumienie idei i celów Towarzystwa — skupienie sił do akcji poważniejszej, zaznaczającej się dążeniem budowy szkół nowych organizowaniem kursów dla analfabetów dorosłych i urządzaniem bezpłatnych wypożyczalni książek.

Przechodząc do szczegółów, rozpoczynam przegląd całorocznej pracy i dorobku narodowego od działalności Kół krakowskich.

Koło Pań w Krakowie które tak ściśle związane jest z budową szkoły bialskiej święciło d. 27 lipca 1897 r. swój tryumf uczestnicząc w położeniu kamienia węgielnego pod tę monumentalną warownię polskości. W uroczystości wzięły udział delegatki Koła Pań pp. Leontyna Owczarkiewiczówna i Marya Siedlecka, która też imieniem Koła w gorących słowach zaznaczyła radość z dokonanego faktu. Istotnie,

Koło Pań najserdeczniej mogło przemówić tylko przez usta swojej sekretarki, jej to bowiem śmiały a prawdziwie pożyteczny projekt wchodził w urzeczywistnienie. Szkoła polska siedmioklasowa w Białej to najpiękniejszy dotychczas pomnik ofiarności publicznej na cele Towarzystwa, to najpiękniejsza karta starań i zabiegów krakowskiego Koła Pań, które tysiące na ten cel zebrało.

Po święcie tryumfu obchodziło Koło święto żałoby przez wzięcie udziału w pogrzebie ś. p. Adama Asnyka i pośrednicząc w urządzaniu dla Kół miejscowych i zamiejscowych wieńców z kart Towarzystwa.

W Zakopanem, gdzie bawiła prezesowa Koła p. Idalia Pawlikowska, urządzono w imieniu krak. Koła Pań nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Adama Asnyka, podczas którego wykonany został wspniany marsz Noskowskiego, na ten dzień ułożony. Dochód ze składek zebrany w kościele podczas nabożeństwa oddano Kołu Pań w Zakopanem przeznaczając na szkołę polską w Białej. Na ten sam cel urządzona loterya fantowa d. 12 grudnia 1897 r. przyniosła dochodu 600 złr.

Zarząd Koła zakupił grunt pod budowę szkoły w gminie Trojanowice za 350 złr.

Poprzednia szkoła wybudowana przy pomocy Koła w Wolicy gromadzi obecnie na naukę 108 dzieci. Koło postanowiło celem uczczenia pamięci nieodżałowanego prezesa Towarzystwa wybudować szkołę jego imienia. Oprócz tego zobowiązał się Zarząd Koła Pań udzielać stypendyum na naukę jednej z uczennic, córce nauczyciela.

Koło postanowiło w roku bieżącym wydać odezwę do kobiet polskich wzywając je do składek na rzecz szkoły polskiej im. Adama Mickiewicza, aby w roku jubileuszowym wieszcza naszego stanęła nowa strażnica polskości na kresach staraniem i datkami samych Polek.

Koło męskie w Krakowie. Głównem i wyłącznem niemal staraniem Koła, to szkoła dla analfabetów dorosłych, która w trzech oddziałach gromadzi liczne zastępy nieraz siwiejących już uczniów. — Oddziały bezpłatnych kursów mieszczą się w gmachu szkoły miejskiej św. Floryana na Kleparzn. Nauka udzielana jest przez fachowo uzdolnionych nauczycieli i pozostaje pod bezinteresownym kierunkiem dyrektora szkoły p. Aleksandra Pajaka. Ze strony Rady Szkolnej krajowej sposób prowadzenia nauki zyskał uznanie przez usta inspektora szkolnego p. Mieczysława Zaleskiego obecnego

na wykładzie, a Rada Miejska w Krakowie oceniając doniosłość kursów postanowiła stałym rocznym subsydyum 200 złr. przyjść Kołu w pomoc. Na dorocznym popisie odbytym dnia 8 września 1897 r. był obecny pomiędzy gośćmi prezydent miasta p. Friedlein; na zakończenie uroczystości rozdano pomiędzy uczniów pamiątkowe książki. Koło liczy członków 413.

Koło III. w Krakowie skutecznie zajmuje się bezpłatnymi wypożyczalniami książek w Krakowie, Podgórzu i Półwsiu Zwierzynieckiem. Ogółem z 4 wypożyczalni w przeciągu roku wydano 56803 tomów pomiędzy 28393 czytelników. W porównaniu z rokiem przeszłym widzimy przyrost czytelników o 603, a ilość wydanych książek wzrosła o 3806. Czytelnie mieszczą się: I. przy ulicy Grodzkiej 46; II. przy ulicy Siennej 16; III. w Podgórzu w szkole miejskiej; IV. na Zwierzyni. Wszystkie prowadzone wzorowo. Katalogi wypożyczalni obejmują bez mała 4000 dzieł, a przecięciowa suma wydanych książek w każdej wypożyczalni na jednym posiedzeniu 301 tomów. Ze strony krakowskiej Rady Miejskiej jako wyraz uznania dla pożytecznej działalności Koło otrzymało subsydyum w kwocie 300 złr. Co do odczytów popularnych, których urządzenie było jednym z zadań Koła to wobec wieczornych wykładów popularnych, urządzanych przez Zarząd główny Towarzystwa „Szkoły ludowej“, Wydział uznał prowadzenie równoległych wykładów za zbyt kosztowne i postanowił resztę z zapomogi w kwocie 200 złr., przeznaczonej na ten cel przez Radę m. Krakowa (po strąceniu 107 złr. za wykłady zorganizowane przez Koło w styczniu, lutym i marcu 1897 r.) przesłać Zarządowi głównemu.

Członków liczy Koło 175.

Koło IV. (Kleparskie) zbyt młode aby mogło rozwinąć jaką akcję — powołane zostało do życia w celach działalności w okolicach Kleparza. Członków liczy 34.

Lwowskie Koła jak lat ubiegłych, tak i ostatniego zaznaczyły swoją energię i działalność na zewnątrz szeregiem czynów nie obojętnych dla szkolnictwa i oświaty ludu naszego.

Koło Pań uświetniło swoje paroletnie zabiegi uroczystym poświęceniem d. 10 października 1897 r. szkoły polskiej w Łukawcu Wiśniowskim i oddaniem jej na użytek publiczny. Odrazu zapisało się do szkoły 110 dzieci polskich w wieku od lat 6 — 13. Kierownictwo nad nimi objęła nauczycielka p. Zofia Hryniewiczówna, która w zrozumieniu doniosłego swego posłannictwa nie ograniczając się na nauczanie przedpołudniowej, po południu odbywa kursa dla a n a l-

fabetów starszych w wieku od lat 13 — 18. Z nauki tej korzysta 44 uczniów i uczennic.

Za tę pracę obywatelskim duchem owianą, należy się p. Zofii Hryniewiczównie podziękowanie i wdzięczność. Szkoła w Łukawcu wystawiona została funduszami Koła a należytość za budowę w kwocie 3000 złr. została wypłacona. Zarząd główny pragnąc wyrazić uznanie dla działalności Koła Pań chciał nazwać szkołę imieniem Koła Pań Towarzystwa „Szkoły ludowej“ we Lwowie, Koło jednak wyraziło życzenie nazwania szkoły im. Adama Asnyka. Koło Pań opiekuje się całym szeregiem bezpłatnych wypożyczalni, których najwięcej posiada we wschodniej Galicyi, ale sięga nawet na Śląsk (Lutynia polska) i Bukowinę (Sadogóra).

Wypożyczalnia we Lwowie posiada 949 dzieł w 1097 tomach. Roczny obrót książek przedstawia się w cyfrach: 8445 tomów wydano 5983 czytelnikom.

Ogółem Koło Pań zasiłło książkami lub otworzyło dotąd 28 drobnych czytelni i bezpłatnych wypożyczalni przesyłając im 4413 książek. Na rzecz Koła Pań wpłynął w r. z. zapis ś. p. Karola Jaskłowskiego przekazujący bibliotekę 1200 tomów na rzecz Koła Pań. Członków liczy 1089.

Koło męskie we Lwowie starało się o przysporzenie funduszków Towarzystwu, w tym celu urządziło w sierpniu 1897 r. festyn ogrodowy w Brzechowicach, który przyniósł dochodu 348 złr., oraz wieczorek z tańcami w strzelnicy miejskiej.

Koło założyło w r. 1896 bezpłatną wypożyczalnię książek szkolnych dla ubogiej dziatwy. Wypożyczono 387 egzemplarzy różnych podręczników, z których zwrócono zaledwie kilkadziesiąt i to w stanie tak uszkodzonym, że dalsze korzystanie z nich jest niemożliwem.

Członków liczy Koło 360.

Koło akademickie we Lwowie powstało niedawno, bo dopiero d. 9 marca 1898 r. a już może pochwalić się swoją działalnością na zewnątrz.

Z okazji jubileuszu Mickiewiczowskiego postanowiło Koło założyć w jednej z wiosek okolicy Lwowa czytelnię ludową im. Adama Mickiewicza i na ten cel zebrano już 100 dziełek z dobrowolnych ofiar.

Od kwietnia b. r. urządziło Koło szereg wykładów popularnych w lwowskich Towarzystwach rękodzielniczych, dając tem początek Uniwersytowi ludowemu. Wygłoszono dziesięć odczytów: w Towarzystwie młodzieży im.

Kilińskiego, w Gwieździe, Jedności, w Czytelni kolejowej i w Skale.

Członków liczy Koło 90.

Koło IV. (mieszane) we Lwowie związane zostało dnia 27 marca b. r. — jako główny cel wytknęło sobie zakładanie bezpłatnych wypożyczalni książek. Rzeczywiście Lwów nie posiada bezpłatnych czytelni na większą skalę. Roczny obrót istniejącej czytelni 8445 tomów, nie może być wystarczającym dla Lwowa, zwłaszcza gdy porównamy, że Kraków w tymże czasie poszczycić się może cyfrą 56803 wypożyczonych książek (statystyka Koła III. w Krakowie).

Koło liczy członków 164.

Koło w Półwsiu Zwierzynieckiem nie rozwija się tak jakby można mieć nadzieję, że ludne przedmieście Krakowa poprze cele Towarzystwa. Zarząd miejscowy uważając istniejącą tamże bezpłatną wypożyczalnię książek za niezbędną dla utrzymania Koła, łoży z własnych funduszy na utrzymanie lokalu, co przy szczupłych dochodach Koła i niewypłacalności członków stanowi niemały kłopot.

Członków liczy Koło 60.

Koło w Krzeszowicach należy do tych wzorowych Kół które mimo trudnych warunków idą wciąż naprzód, dając dowód energii i sił żywotnych

Nowym dowodem pracy jest otwarcie w listopadzie 1897 r. bezpłatnego kursu dla analfabetów dorosłych. Na naukę uczęszcza 27 niewiast, mężczyźni w nauce udziału nie biorą, mamy nadzieję, że w przyszłości i płeć brzydka pozazdrości wiedzy i do bezpłatnej nauki garnąć się będzie. Naukę prowadzą miejscowe siły nauczycielskie p. Stanisław Polaczek i p. Marya Marek.

Koło urządziło w roku 1897/8 Jasełka, które przyniosły czystego dochodu 52 złr. 72 ct. z czego 35 złr. użyto na zakupno odzieży dla biednej dziatwy szkolnej.

Obecnie Zarząd zajmuje się urządzeniem uroczystości Mickiewiczowskiej w Krzeszowicach, do czego powołany został osobny komitet.

Koło liczy członków 63.

Koło w Oświęcimiu po ostatniej lustracyi, dokonanej przez delegata Zarządu głównego w sierpniu r. z. po paroletniej bezczynności, ponownie dzwignęło się do życia. Koło posiada czytelnię, złożoną z 5 dzienników i tygodników, oraz bibliotekę z 369 tomów.

Ruch książek bardzo nieznaczny, rocznie wydają 349 tomów. Czytelnia otwarta codziennie.

Członków liczy Koło 68.

Koło pań w Białej stara się wraz z miejscowym Komitetem bialskim, aby wewnętrzne urządzenie przy szkole bialskiej, wzorowo podług życzeń Zarządu głównego zostało wykonane, oraz rozwija starania, aby już przy nadchodzącym roku szkolnym jak największa liczba dzieci polskich korzystała z naszej szkoły. Członków liczy 49.

Koło pań w Żywcu to wzór, do jakiego stanu rozkwitu może dojść Koło nawet prowincjonalne, jeżeli kierunek jego spoczywa w rękach energicznych, całą duszą oddanych celom Towarzystwa.

Koło żywieckie liczy 219 członków — sama liczba mówi za siebie.

Koło posiada bezpłatną wypożyczalnię książek, złożoną z 500 tomów. Wydawanie książek odbywa się w niedzielę. W czytelni znajdują się następujące pisma: *N. Reforma*, *Ruch katolicki*, *Słowo Polskie*, *Głos Narodu*, *Grzmot*, *Polak*, *Przegląd Wszechpolski* i *Wędrowiec*. Stałych czytelników 63.

Przy zakończeniu roku szkolnego przeznaczyło Koło 50 złr. na książki, jako nagrody dla pilnych dzieci. W poświęceniu kamienia węgielnego pod szkołę polską w Białej, Koło brało udział, wysyłając delegację w pięknych strojach miejscowych, a oprócz tego wystosowało adres, obejmujący kilkadziesiąt podpisów osób, odczuwających doniosłość tej uroczystości. Nadto Koło złożyło do rąk Zarządu głównego 100 złr., zebrane z okazji położenia kamienia węgielnego pod szkołę polską w Białej.

Celem dostarczenia środków na przybory piśmienne dla miejscowej dziatwy szkolnej, Koło urządziło zabawę, z której osiągnięty dochód udzielono Zarządom szkół miejscowych.

Ofiarowano też miejscowej szkole żeńskiej 20 kompletów cyrkli, potrzebnych do nauki rysunków, a za drogie, aby wszystkie dzieci kupić je mogły.

Koło pań w Suchej z powodu zmian w Zarządzie w działalności swojej nie zaznaczyło takiej ciągłości jak lat ubiegłych. Mimo to, dzięki staraniom miejscowej bibliotekarki p. Maryi Gawlikówny, bezpłatna wypożyczalnia książek i czytelnia, stale funkcyonowały.

Biblioteka posiada 94 tomy, czytelników stałych 76, a obrót roczny wynosi 820 książek.

W ostatnich czasach odbyło się Walne zgromadzenie, na którem Zarząd Koła został zorganizowany.

Koło liczy członków 46.

Koło w Jordanowie posiada zaledwo garstkę członków (24) i działalność swoją na zewnątrz tylko zbieraniem wkładek zaznacza.

Koło w Nowym Targu z powodu wyjazdu wielu członków, chyliło się do upadku, przeprowadzone jednak Walne zgromadzenie dnia 16 stycznia b. r. w obecności delegata Zarządu głównego daje nadzieję, iż w nowym składzie Zarządu działalność Koła się ożywi. Głównym przedmiotem starań Koła jest wypożyczalnia, która posiada 664 dzieła.

Członków liczy Koło 38.

Koło w Zakopanem utrzymuje bezpłatną wypożyczalnię książek. W przeciągu roku korzystało z niej 2.833 czytelników, którym wydano 5051 tomów od początku istnienia wypożyczalni, tj. od lipca 1896 r. wydano 6322 książki, 3759 czytelnikom.

Członków liczy Koło 42.

Koło w Nowym Sączu w ubiegłym roku zebrało 268 złr. 88 ct. na budowę szkoły w Januszowej, w gminie miejscowego okręgu; zebrana dotychczas na ten cel kwota wynosi 1650 złr.

Jednemu ubogiemu uczniowi udzielono stypendyum w kwocie 5 złr. miesięcznie.

Członków liczy Koło 56.

Koło w Jaśle działalność swoją ogranicza na ściąganiu wkładek od członków, których liczy 78.

Koło w Tarnowie. Pierwotnie założone w 1892 r., rozsypało się i dopiero po pięciu latach udało się dzięki energii profesora Franciszka Habury i pod jego kierunkiem Koło nowe zawiązać, które istnieje od 9 stycznia b. r. Od tego czasu odbyło kilka posiedzeń i przesłano Zarządowi głównemu na rachunek Koła 100 złr.

Członków liczy Koło 117.

Koło w Rzeszowie starania swoje skierowało w celu utrzymania kursów dla dorosłych analfabetów. Istniejący oddział okazał się nie wystarczającym, przeto utworzono dnia 1 października r. z. kurs drugi. Oba oddziały liczą 28 uczniów w wieku od lat 15 do 38, w tem pięciu włościan. Niższy oddział prowadzi p. Antoni Weiss, wyższy p. Wojciech Książek, który jest zarazem dyrektorem kursów.

Członków liczy Koło 83.

Koło w Sieniawie utrzymuje bezpłatną wypożyczalnię książek, która pozostaje pod kierunkiem sekretarza Koła p. Władysława Michalika. Biblioteka liczy 344 tomy; książki wydawane są codziennie. Do końca roku 1897 od założenia, tj. od 8 grudnia 1893 r. wydano około 2700 tomów.

Koło liczy 33 członków.

Koło pań w Przemyśle utrzymuje bezpłatną wypożyczalnię książek, która z początku liczyła 430 tomów, wskutek jednak lekkomyślności czytelników liczba ta zmalała do 254. Za cały czas istnienia, tj. od końca 1893 r. wydano, książek 7558. W r. 1897 korzystało z biblioteki 228 osób, wypożyczając 2047 książek. Bibliotekarką jest p. W. Tarnawska. Czytelnia posiada 7 pism. Pomieszczenie na czytelną ofiarowała bezpłatnie J. O. księżna Sapieżyńska w lokalu taniej kuchni. W niektóre niedziele urządzone są głośne czytania. Oprócz tego Koło organizowało odczyty, wieczorki i zabawy, w celu przysporzenia sobie funduszy.

Udzielano zapomogi biednym uczniom, a w zimowej porze rozdawano im bilety na obiady w taniej kuchni. Zarząd urządził nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Adama Asnyka.

Koło liczy członków 222.

Koło w Jarosławiu założyło szkołę dla dorosłych analfabetów męskich i dwa oddziały szkoły sług. Kursa powyższe zaczęły funkcjonować od 1 września 1897 r. Do szkoły analfabetów męskich, która pozostaje pod kierunkiem p. Józefa Droby, zapisało się 22 uczniów. Szkoła sług liczy w oddziale pierwszym (nieumiejące czytać i pisać) 74 uczennice, w oddziale drugim (z ukończoną szkołą ludową) 22 uczennice. Kierownictwo objął członek miejscowego Zarządu, ks. Marceł Kozak. Na przedmieściu Dolno-Leżajskim posiada Koło bezpłatną wypożyczalnię książek, do której dokupiono książek za 15 złr. Wypożyczalnia liczy 290 tomów. Koło wydało na ubranie dla ubogiej dziewczyny szkolnej 20 złr. Urządzono nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Adama Asnyka.

Członków liczy Koło 141.

Koło w Dobromilu istnieje dzięki energii miejscowego prezesa dra Ludwika Cwiklicera. Liczy kilkudziesięciu członków, od których wkładki ściągają i odsyła je stosownie do przepisów statutu Zarządowi głównemu. Jest nadzieja, że Koło to mimo ciężkich warunków, w jakich przychodzi mu działać, rozwinie jakąś akcję na zewnątrz.

Członków liczy Koło 27.

Koło pań w Sanoku opiekuje się czytelnią w Olchowicach, założoną w r. 1894. Księgozbiór, liczący pierwotnie 168 tomów, w ostatnich czasach znacznie powiększono. Książki wydaje co sobotę bibliotekarz p. Antoni Poliwka. W r. 1897 wydano 383 tomy, a od początku istnienia wypożyczalni 1473 tomy; z czytelni korzysta 84 osoby.

Członków liczy Koło 104.

Koło w Drohobyczu otworzyło w lutym 1898 r. kurs dla analfabetów dorosłych przy szkole przemysłowej uzupełniającej. Szkoła pozostaje pod kierunkiem prof. Przybylskiego. Nauki udzielają p. Stankiewicz i p. Harlenderowa. Na naukę uczęszcza 56 mężczyzn i 45 kobiet, w wieku od lat 18 do 50. Podług narodowości Polaków 63, Rusinów 22.

Oprócz tego Koło utrzymuje dwie wypożyczalnie książek. Czytelnia w Rycheicach pod kierunkiem Maryi Rybotyckiej nauczycielki, posiada 268 książek i 200 stałych czytelników. Obrót roczny książek 1492.

Wypożyczalnia w Stebniku liczy 398 tomów, rocznie wydają 936 tomy; bibliotekarzem jest p. Stanisław Różycki. W obydwu czytelniach książki wydawane są dwa razy tygodniowo. Oprócz tego w Stebniku znajduje się czytelnia czasopism, złożona z 10 dzienników. Lokal czytelni otwarty codziennie wieczorem.

Członków Koło liczy 107.

Koło w Samborze pod kierunkiem nowo obranego Zarządu rozwija się znakomicie. Dnia 12 marca b. r. otwarto bezpłatną wypożyczalnię książek. Biblioteczka na razie powstała z darów, w ten sposób zebrano 160 książek. Pierwszego dnia zapisało się 84 czytelników ze sfer rzemieślniczych i wieśniaczych (Mazury). Wypożyczalnia otwarta jest w każdą niedzielę od godziny 11¹/₂ do 1-szej. Obecnie liczy książek 280 tomów, stałych czytelników 176 i w niespełna dwa miesiące wydano 420 tomy.

Koło pań w Stryju otworzyło dnia 1 lutego 1898 r. kurs dla analfabetów dorosłych, który gromadzi 70 uczniów i uczennic, w wieku od lat 14 do 50. Oddział męski zostaje pod kierunkiem p. Dymitra Chyrowskiego, kursem żeńskim opiekuje się p. Władysława Bischofowa. Nauka odbywa się dwa razy na tydzień.

Czytelnia miejscowa liczy 133 dziełka. Obrót książek roczny 4800 tomów, pomiędzy 125 stałych czytelników. Bibliotekarką jest p. Teresa Burghartowa.

Koło pamięta zawsze o gminie Chromohorb, w której staraniem i pomocą Koła pań została zbudowana szkoła. Na naukę uczęszcza tam 36 dzieci w wieku szkolnym.

Nagrody pilności rozdano pomiędzy dziatwę w gminach: Chromohorbie, Dołhem, Skolem i Stryju.

Koło w Magierowie, w opiece ma szkołę im. Tadeusza Kościuszki w Ulicku-Seredkiewicz. Szkoła ta pierwsza, jaką zbudowało Towarzystwo „Szkoły ludowej“ liczy 70 dzieci, w wieku od 6 do 14 lat. Nauczycielką jest p. Jadwida Dobiecka. Przy szkole znajduje się wypożyczalnia, złożona ze 151 tomów. Ponieważ dotychczas we wsi byli sami analfabeci, przeto z czytelnik korzystają dzieci, które w naszej szkole nauczyły się już czytać. Książki wypożyczane są co sobotę.

Członków liczy Koło 46.

Koło w Radziechowie zajmuje się wyłącznie jednaniem członków, których liczy 59 i ściąganiem od nich wkładek.

Koło pań w Złoczowie od dłuższego czasu nieczynne, po odbytej lustracji przez delegata Zarządu głównego w listopadzie 1897 r., na nowo do życia powołanem zostało. Na Walnem zebraniu wybrano nowy Zarząd, jest nadzieja, że i działalność Koła odżyje.

Członków liczy Koło 48.

Koło w Tarnopolu starania swoje skierowało do zwiększenia liczby członków i jużto odczytami, lub też w inny sposób stara się o przysporzenie funduszków Towarzystwa.

Koło liczy członków 96.

Koło w Borysławiu zawiązane zostało dnia 25 kwietnia 1898 r., zbyt młode, aby mogło poszczycić się jakąś działalnością. Przesyłamy szczerze „Szczęść Boże“, jako życzenia w przyszłej pracy nad szerzeniem oświaty narodowej.

Członków liczy Koło 30.

Koło pań w Stanisławowie przystąpiło już do budowy szkoły polskiej w gminie św. Stanisława. Szkoła, której fundamenta z ziemi już wychodzą będzie murowana. Roboty prowadzi przedsiębiorca podług typu szkół, zatwierdzonych przez Radę Szkolną krajową. Koszt szkoły w kwocie 3500 złr., Koło pokryje z własnych funduszków.

Po wybudowaniu tej szkoły, Koło zamierza przystąpić do budowy nowej, i w tym celu zbiera dane z okręgu Stanisławowskiego. Jak dalece szkoły tam są potrzebne, dowodzi fakt, że w powiecie Stanisławowskim aż 15 gmin, wyłącznie polskich, szkół nie posiada.

Koło liczy 205 członków.

Koło męskie w Stanisławowie po paroletniej bezczynności w nowym składzie stanęło do pracy. Otworzono dnia 4 października 1897 r. kurs dla analfabetów dorosłych płci męskiej. Nauka odbywa się 3 razy tygodniowo. Zapisało się 55 uczniów, w wieku od 15 do 48 lat. Kurs mieści się w szkole imienia Czackiego, a kierownictwo nad nim objął p. Kudelski. Koło w czasie wakacyjnym wysłało 4 nauczycieli ludowych na kurs mleczarstwa w Starym Siole, kosztem 100 złr.

Zasilono szkoły w Delejewie i Jezupole w książki i przybory szkolne. Oprócz tego podjęto myśl utworzenia Uniwersytetów ludowych dla ludzi nie posiadających wykształcenia systematycznego i wejść w rokowania z Galicyjskiem Tow. Gospodarczem i Tow. Pszczelarsko-ogrodniczem, celem urządzenia w czasie wakacyj 1898 r. kursu ogrodnictwa, warzywnictwa i sadownictwa w Stanisławowie, głównie dla nauczycieli ludowych miejscowego okręgu.

Koło własnem staraniem urządziło w Stanisławowie nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Adama Asnyka. Z pomiędzy swoich członków straciło Koło dra Henryka Zatheya, pierwszego prezesa Koła męskiego w Stanisławowie, oraz Tomasza Gomskiego i Eugeniusza Suliwę.

Członków liczy Koło 71.

Koło w Kałuszu dnia 6 stycznia 1898 r. uroczystie otworzyło bezpłatną wypożyczalnię książek. Biblioteka złożona z 225 dzieł, pozostaje pod kierunkiem bibliotekarki p. Jadwigi Traudówny. Pierwszego dnia po książki zgłosiło się 30 osób. Wypożyczalnia otwarta w niedzielę od godziny 12^{1/2} do 2-giej.

Koło zbiera fundusze na budowę szkoły w Kopankach, i w tym celu urządza zabawy, wieczorki i rauty.

Członków liczy Koło 100.

Koło w Kołomyi poszczycić się może szkołą analfabetów (dla mężczyzn i kobiet), otwartą dnia 12 września 1897 r. Zapisało się 49 uczniów i uczennic, chodzi na naukę tylko 22. Wiek zapisanych od 13 do 38 lat. Nauka odbywa się w niedzielę od godziny 3 do 5. Program zwykły szkół analfabetów, tj. czytanie i pisanie po polsku, pół godziny religia i pół godziny rachunki. Kierownikami kursów jest p. Erazm Czechowicz.

Koło utrzymuje dwie czytelnie. Jedna w Kołomyi przy Stowarzyszeniu „Gwiazda“, posiada bibliotekę, złożoną

ze 195 tomów; w roku 1897 wydano 176 tomów 65 czytelnikom. Druga pod Kołomyją w Cieniawie, posiada 82 tomy. W obu czytelniach książki wydają raz na tydzień. Z czasopism prenumerują *Polaka*.

Koło liczy członków 120.

Koło w Karwinie (na Śląsku) posiada trzy wypożyczalnie książek, a mianowicie: w Karwinie, w Rychwałdzie i na „Szóstem“. Dwie ostatnie nie funkcjonują tak jakby należało, głównie z powodu braku odpowiednich ludzi do prowadzenia Zarządu czytelnii. Wypożyczalnia i czytelnia w Karwinie rozwija się dobrze. Książek posiadają kilkaset i kilkanaście czasopism.

Koło urządzi wieczorki i przedstawienia amatorskie, które na Śląsku mają wielką doniosłość. Wieczorek Mickiewiczowski odbył się dnia 19 grudnia 1897 r. Z okazji poświęcenia kamienia węgielnego w Białej, przesało Koło 5 złr., a zamiast wieńca na trumnę ś. p. Adama Asnyka 3 złr., przeznaczając na Białą.

Koło składa się niemal wyłącznie z robotników, oficjalistów i techników, zatrudnionych przy miejscowych kopalniach węgla. Z prawdziwą przyjemnością przepędza się chwile w lokalu Koła, w którym rozbrzmiewa mowa ojczysta i pielęgnują narodowe uczucia.

Członków liczy Koło 95.

Koło w Morawskiej Ostrawie po wielu trudnościach i drobnych szykanach ze strony władz politycznych, nareszcie uzyskało zatwierdzenie. Statut i regulamin musieliśmy przedkładać w wierzytelnem tłumaczeniu niemieckiem, stosownie do obowiązujących przepisów po 5 egzemplarzy. Walne zgromadzenie odbyło się dnia 12 maja 1898 r. w lokalu czytelnii.

Koło składać się będzie głównie z robotników, rzemieślników i oficjalistów Polaków, których tu bardzo wielu przebywa.

Na drogę pracy i działalności, w myśl celów naszego Towarzystwa, zasyłamy staropolskie „Szczęść Boże“.

Członków na początek liczy Koło 30.

Koło w Czerniowcach (na Bukowinie) pierwotnie założone w 1892 r., powołane do życia dnia 19 października 1896 r., po krótkiem swem istnieniu znowu poszło w rozpłytkę. Obecnie po porozumieniu się z miejscowem Kołem Polskiem, ustanowiliśmy delegatem naszym p. prof. Jana

Skabielskiego, któremu może uda się w nowym składzie, Zarząd Koła odpowiednio zorganizować.

Koło w Suczawie (na Bukowinie) zorganizowało bezpłatną, prywatną naukę języka polskiego, na którą uczęszcza 115 dzieci, chłopców 43, dziewcząt 72. Podług narodowości z nauki korzysta dzieci pochodzenia polskiego 80, ruskiego 11 i niemieckiego 24.

Nauka w ten sposób udzielana jest od lat czterech. Oddział chłopców prowadzi nauczyciel p. Kasper Szylecki, a dziewcząt nauczycielka p. St. Droczyńska.

Członków liczy Koło 62.

Koło w Serecie (na Bukowinie), jedna z najważniejszych placówek na kresach, zostaje pod energicznym kierunkiem dra Antoniego Zająca. Seret śmiało może być uważany za ozdobę Kół naszych na zewnątrz Galicyi, działalność jego jest wzorem legalnego dobijania się o równouprawnienie i przynależne nam prawa narodowościowe.

Dzięki usilnym staraniom Koła, Rada Szkolna bukowińska przeznaczyła nauczyciela Polaka p. Malinowskiego, do nauki języka polskiego w Serecie. Nauka ta ogranicza się do 2 godzin tygodniowo. Na naukę języka polskiego uczęszcza 100 dzieci.

Oprócz tego Zarząd zorganizował prywatną naukę języka polskiego w Tereblesztach. W tym celu uproszono dyrektora szkoły niemieckiej w Tereblesztach p. Serfasa, by za wynagrodzeniem 50 złr. udzielał języka polskiego. Pan Serfas podjął się tej nauki, na którą zapisało się 48 polskich dzieci. Lekcje odbywały się dwa razy w tydzień. Z końcem pierwszego półrocza Rada Szkolna krajowa zakazała p. Serfasowi dalej uczyć po polsku i wezwała go do usprawiedliwienia się ze swojego postępuku. Pan S. słusznie zaznaczył, że nie czyniąc żadnego uszczerbku innej nauce, uczy prywatnie języka polskiego, co przecież nie jest nagannem i czego mu nikt zabronić nie może. Nauka odbywa się w dalszym ciągu.

Zarząd miejscowego Koła postarał się o podpisy rodziców tych dzieci, które uczyły się po polsku w Tereblesztach i o wniesienie ich prośby do bukowińskiej Rady Szkolnej, by nauka polska nadal się odbywała, oraz udał się do przewodniczącego Rady Szkolnej krajowej, prosząc go by popierał wprowadzenie nauki języka polskiego w Tereblesztach. Jak zwykle, tak i teraz Rada Szkolna, która systematycznie zdaje się pomijać słuszne nasze żądania, na wniesie-

sioną prośbę polskich osadników z Tereblesz, dotąd nie odpowiedziała. Wydział określił sobie sposób postępowania i wszelkimi siłami starać się będzie o obowiązkowe wprowadzenie nauki języka polskiego w Tereblesztach. Zarząd stara się teraz o zorganizowanie prywatnej nauki języka polskiego w gminie Hliboka, gdzie trzydzieści kilka dzieci pochodzenia polskiego nie uczy się wcale po polsku.

Członków liczy Koło 40.

Na tem kończymy sprawozdanie z działalności Kół naszych w r. 1897 i w początku roku bieżącego. Niestety nie są to wszystkie Koła. Mimo terminów określonych regulaminem, mimo upomnień okólnikiem, wiele Kół nie stanęło do apelu, bo albo nie zdążyły nadesłać nam sprawozdań ze swojej działalności, albo nie mają nawet ziarnka pracy, któreby dorzuciły do ogólnej skarbnicy narodowego dorobku za rok ubiegły.

Wiceprezesa:

Dr. Ernest Bandrowski.

Jan Skirliński.

Sekretarza:

Kazimiera Bujwidowa.

Mieczysław Offmański.

Koła, szkoły i działalność Towarzystwa w cyfrach.

Kół w Galicyi posiadamy 55. Na Śląsku, Morawach i Bukowinie 6. Razem 61.

W ostatnim roku sprawozdawczym przybyło Kół 6, a mianowicie: w Tarnowie, Krakowie, dwa we Lwowie, Borysławiu i w Morawskiej Ostrawie.

Procentowa działalność Kół naszych przedstawia się w roku sprawozdawczym jak następuje: Koła, które nadesłały sprawozdania i stosownie do miejscowych warunków pracują nad oświatą 67 %. Koła, które sprawozdań nie nadesłały 33 %.

Stosunek zeszłoroczny.

Koła, które wykazały swoją działalność stanowiły 51 %. Koła, które działalności swej nie wykazały 49 %.

Tegoroczny przyrost (16 %) na korzyść Kół działających, w znacznej części zawdzięczyć należy poczynionym lustracjom Kół, które nie tylko utrwalają zadzierzgnięty stosunek między Kołem, a Zarządem głównym Towarzystwa, ale siły i energie Kół sprowadzają w ściśle określony kierunek.

Szkoły będące własnością Towarzystwa.

1. W Ulicku Sereckiewicz.
2. W Dołhy Wojniłowskiej.
3. W Hołoskowie.
4. W Tomaszowcach.
5. W Łukawcu Wiśniowskim.
6. W Białej.
7. W Delejowie.
8. W Św. Stanisławie.
9. W Św. Józefie (Majdan Graniczny).

} w budowie

Szkoły dla analfabetów dorosłych utrzymywane przez Koła.

1. W Krakowie (dla mężczyzn) 3 oddziały utrzymuje Koło męskie.
2. W Rzeszowie 2 oddziały.
3. W Stanisławowie, utrzymuje Koło męskie.
4. W Kołomyi (dla mężczyzn i niewiast).
5. W Krzeszowicach.
6. W Stryju 2 oddziały.
7. W Jarosławiu, szkoła sług w dwóch oddziałach i szkoła dla analfabetów męskich.
8. W Drohobyczu 2 oddziały.

W ostatnim roku sprawozdawczym przybyły szkoły: w Krzeszowicach, Stryju, Jarosławiu i Drohobyczu.

Wykłady popularne.

W Krakowie wykładów popularnych wieczornych odbyło się 68. W Bronowicach (wieś pod Krakowem) 9. Uczestników w wykładach krakowskich było osób 10.064, przecięciowo na każdym wykładzie po 148.

Kart legitymacyjnych dla członków swoich od początku istnienia Towarzystwa Zarząd główny wydał 9.730.

Od ostatniego sprawozdania przybyło członków 980.

Spis czyteln i bezpłatnych wypożyczalni

utrzymywanych i zostających pod opieką Zarządu głównego, oraz Kół prowincjonalnych.

1. W Krakowie przy ulicy Grodzkiej staraniem Koła III.
2. W Krakowie przy ulicy Siennej staraniem Koła III.
3. W Podgórzu staraniem Koła III. w Krakowie.
4. W Połwsiu Zwierzynieckim staraniem Koła III. w Krakowie i Koła miejscowego.
5. W Żywcu staraniem Koła miejscowego.
6. W Nowym Targu staraniem Koła miejscowego.
7. W Wadowicach staraniem Koła miejscowego.
8. W Kołomyi staraniem Koła miejscowego.
9. W Cieniawie staraniem Koła kołomyjskiego.
10. W Majdanie Starym staraniem Koła w Radziechowie.
11. W Oświęcimiu staraniem Koła miejscowego.
12. W Turce pod Chyrowem staraniem Koła miejscowego.
13. W Zakopanem staraniem Koła miejscowego.
14. W Sieniawie staraniem Koła miejscowego.
15. W Cieżkowicach staraniem Koła miejscowego.
16. W Przemyśle staraniem Koła miejscowego.
17. W Jarosławiu staraniem Koła miejscowego.
18. W Leżajsku staraniem Koła jarosławskiego.
19. We Lwowie staraniem miejscowego Koła pań.
20. W Hołosku staraniem Koła pań we Lwowie.
21. We Lwowie dla uczniów szkół ludowych staraniem Koła męskiego.
22. W Rabce założona przez p. Siedlecką.
23. W Stebniku założona staraniem Koła drohobyckiego.
24. W Rychcicach założona staraniem Koła drohobyckiego.
25. W Białej (dla młodzieży) staraniem miejscowego Koła.
26. W Sniatynie staraniem Koła miejscowego.
27. W Karwinie staraniem Koła miejscowego.

28. Na Szóstym staraniem Koła w Karwinie.
29. W Rychwałdzie staraniem Koła w Karwinie.
30. W Tuchowie staraniem Koła miejscowego.
31. W Olchowicach staraniem Koła sanockiego.
32. W Suchej staraniem Koła miejscowego.
33. W Kałuszu staraniem Koła miejscowego.
34. W Samborze staraniem Koła miejscowego.
35. W Hołoskowie staraniem Zarządu głównego Towarzystwa „Szkół ludowej“.
36. W Ulicku Serekiewicz staraniem Zarządu głównego Towarzystwa „Szkół ludowej“.
37. W Stryju staraniem Koła miejscowego.
38. W Brzostowej Górze staraniem Koła pań we Lwowie.
39. W Sadogórze staraniem Koła pań we Lwowie.

Zeszłoroczne sprawozdanie obejmowało 30 czyteln.

SKŁAD ORGANÓW TOWARZYSTWA.*)

Zarząd główny :

Prezes:

Dr. Adam Asnyk.

(zmarł dnia 2 sierpnia 1897 r.)

Zastępcy Prezesa:

Dr. Ernest Bandrowski.

Jan Skirliński.*

Sekretarze:

Kazimiera Bujwidowa 1897.

Mieczysław Offmański 1897.

Skarbnik:

Dr. Michał Koy.*

Zastępca skarbnika:

Józef Parczyński.*

Buchalter:

Antoni Górnisiewicz.

Zastępca buchaltera:

Stanisław Machniewicz 1897.

Członkowie:

1. Dr. Ernest Adam 1897.

9. Dr. Ignacy Petelenz 1897.

2. Dr. August Balasits.*

10. Marya Siedlecka 1897.

3. Ks. Tadeusz Chromecki.

11. Dr. Winc. Tarłowski 1897.

4. Dr. Michał Danielak.*

12. Dr. Bronisł. Trzaskowski.

5. Walery Eliazs.*

13. Władysław Turski.*

6. Edmund Klemensiewicz.

14. Marya Wiśniewska.

7. Anna Lewicka.

15. Kasper Wojnar 1897.

8. Józef Łokietek.*

16. Jan Wojtyga 1897.

*) W r. b. ustępuje na mocy losowania $\frac{1}{3}$ część członków Zarządu głównego oznaczona gwiazdkami, stosownie do brzmienia § 38 naszego statutu. Oprócz tego dokonany zostanie wybór jednego członka w miejsce ś. p. Adama Asnyka, ponieważ p. Edmund Klemensiewicz zastępuje powołany został tylko do czasu najbliższego Walnego Zgromadzenia.

Rok przy nazwisku oznacza datę wyboru do Zarządu na mocy nowego statutu.

Rada nadzorcza :

<i>Przewodniczący :</i>	<i>Zastępca Przewodniczącego :</i>
Dr. August Sokołowski.	Eliza Pareńska.

Sekretarz :

Dr. Adam Doboszyński.

Członkowie :

Dr. Odo Bujwid.	Jadwiga Skałkowska.
-----------------	---------------------

Sąd rozjemczy :

Ks. Jan Korczyński.	Dr. Gabryel Sysak.
Michał Lityński.	Dr. Ferdynand Weigel.
Dr. Ludwik Wiśniewski.	

Dyrektor biura :

Dr. Ernest Bandrowski.

Urzędnik :

Mieczysław Offmański.

SPIS KOŁ MIEJSKOWYCH I ICH ZARZĄDÓW.¹⁾

1. Koło pań w Krakowie,*

założone dnia 23 marca 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Kraków, Niepołomice, Bochnia, Wiśnicz, Brzesko, Radłów, Wojnicz, Tarnów).

Przewodnicząca Idalia Pawlikowska, zast. przew. Eliza Pareńska, sekretarka Marya Siedlecka, zast. sekret., skarbniczka Leontyna Owczarkiewiczówna, zast. skarb. . . .

Do Wydziału należą pp.: Bałucka, Bujwidowa, Chmurska, Federowiczowa, Kohnowa, Kotarbińska, Łobaczewska, Maciejowska, Karolowa Pieniążkowa, Redykowa, Śliwińska, Trzebicka i Zelkowa.

2. Koło męskie w Krakowie,

założone dnia 13-go marca 1892 roku.

Obejmuje powiaty sądowe: Kraków, Skawina, Kalwaryja, Myślenice).

Przewodniczący Kazimierz Bartoszewicz, zast. przew. Eustachy Śmiałowski, sekretarz dr. Jan Szaflarski, zast. sekr. Kasper Wojnar, skarbnik Wacław Kolbe, zast. skarb. Wincenty Sawiński.

Do Wydziału weszli pp.: Ks. Tadeusz Chromecki, Walerj Elias, Józef Moskwa, Mieczysław Offmański, Eugeniusz Reiner i dr. Ignacy Schaitter.

¹⁾ Uwzględniamy wszystkie zmiany zaszłe w łonie Zarządów po 12 maja 1898 roku, o ile Koła doniosły nam o nich. Koła podane są w porządku okręgów, poczynwszy od Zachodu.

** Gwiazdki oznaczają Koła, zlustrowane w ubiegłym roku sprawozdawczym. Pojedyncze gwiazdki oznaczają Koła zlustrowane dawniej.

3. Trzecie Koło w Krakowie,

założone dnia 28-go marca 1896 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Kraków i Podgórze).

Przewodniczący dr. Odo Bujwid, zast. przew. Marya Siedlecka, sekretarka Celestyna Kirkorowa, zast. sekr. Kazimiera Bujwidowa, skarbnik Michał Kirkor, zast. skarb. Urbanowicz.

Do Wydziału weszli pp.: R. Baudouinowa, Głębocki, Świdarska i Wojnar.

4. Czwarte Koło w Krakowie (Kleparskie),

założone dnia 18 stycznia 1898 roku.

Przewodniczący Ignacy Pawłowski, zast. przew. sekretarka dr. Anna Wyczółkowska, zast. sekr. Zofia Roguska, skarbnik, zast. skarb. Jaworowski.

5. Koło w Półwsiu Zwierzynieckiem,*

założone dnia 12 kwietnia 1896 r.

(Obejmuje Półwsie Zwierz. i powiat sądowy Liszki).

Przewodniczący dr. Bolesław Komorowski, zast. przew. Jan Wojtyga, sekretarz Kazimierz Jarosiewicz, zast. sekret. Ignacy Schulz, skarbnik Aleksander Jarosiewicz, zast. skarb.

6. Koło w Wieliczce,

założone dnia 19-go listopada 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Wieliczka, Dobczyce).

Przewodnicząca Zofia Miskowa, zast. przew. Sylwester Miszke, sekretarz Henryk Michalski, zast. sekr. Teresa Mien-szyk, skarbniczka Barbara Steinerowa, zast. skarb. Marya Miczyńska.

7. Koło w Krzeszowicach,**

założone dnia 3-go sierpnia 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Krzeszowice, Chrzanów, Jaworzno).

Przewodniczący Walery Krawczyński, zast. przew. Teofil Bartmański, sekretarz Jan Czadowski, zast. sekr. Stanisław Wierzbicki, skarbnik Roman Falkowski, zast. skarb. Wiktor Czaderski.

8. Koło w Oświęcimiu,**

założone dnia 12-go stycznia 1894 roku.

(Obejmuje okręgi sądowe: Oświęcim, Zator),

Przewodniczący Adolf Szczerbowski, zast. przew. Ignacy Wąsowicz, sekretarz Adam Wojdałowicz, zast. sekr. Leon Radwański, skarbnik Jan Stankiewicz, zast. skarbn. Adam Tałasiewicz.

9. Koło pań w Białej,*

założone dnia 25-go maja 1894 roku.

(Obejmuje okręgi sądowe: Biała, Andrychów, Kęty).

Przewodniczący Stiasnowa, sekretarz Hyjek, skarbnik Spalke.

10. Koło pań w Żywcu,**

założone dnia 3-go maja 1896 roku.

(Obejmuje powiat Żywiecki).

Przewodnicząca Teresa Kamocka, zast. przew. Henisz, sekretarka Marya Bętkowska, zast. sekr. Joanna Suska, skarbniczka Wierzbowska, zast. skarb. Dankowa.

Do Wydziału należą pp.: Barańska, Bazanowa, Dubowska, Dyczkowska, Gąsiorowska, Miñkińska, Ostrowska i Tournelle.

11. Koło w Wadowicach,

założone w maju w 1892-gim roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Wadowice).

Przewodniczący dr. Jan Iwanicki, zast. przew. Seweryn Arzt, sekretarz Michał Frąckiewicz, zast. sekr. dr. Maryan Homme, skarbnik dr. Mieczysław Gedl, zast. skarb. Jan Macdziński.

12. Koło w Milówce,

założone dnia 19-go października 1892 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Milówka).

Przewodniczący dr. Roman Grabowski, zast. przew. dr. Mieczysław Kicki, sekretarz Teodor Edmund Kasperek, zast. sekr. Michał Sekunda, skarbnik Antoni Jamka, zast. skarb. Stanisław Majka.

13. Koło pań w Suchej,**

założone dnia 8-go maja 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Ślemień, Maków).

Przewodniczący Bielecki, zast. przew. Kossowska, sekretarka Marya Gawlikówna, zast. sekr. M. Kondziołkowa, skarbnik Betówna, zast. skarb. Glatmann.

14. Koło w Jordanowie.

założone dnia 19-go lipca 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Jordanów, Mszana Dolna).

Przewodniczący Piotr Michałek, sekretarz Wincenty Łabuda, skarbnik dr. Wiktor Kutrzeba.

15. Koło w Nowym Targu,*

założone dnia 23-go czerwca 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: N. Targ, Czarny Dunajec, Krościenko bez Zakopanego).

Przewodniczący Wincenty Łobos, zast. przew. dr. Ernest Geissler, sekretarz Franciszek Rysiewicz, zast. sekret. Marya Fabiańska, skarbniczka Izabela Liberakowa, zast. skarb. Aniela Łojasiewicz.

16. Koło w Zakopanem,*

założone dnia 16 sierpnia 1894 roku.

(Obejmuje gminę: Zakopane).

Przewodnicząca Chwistkowa, zast. przew. Kornelia Grabska, sekretarka Wenantyna Piasecka, zast. sekr. Bielczyk, skarbniczka Lipnicka, zast. skarb. Helena Świdarska.

17. Koło w Nowym Sączu,*

założone dnia 3-go grudnia 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: N. Sącz, S. Sącz, Limanowa, Muszyna, Grybów).

Przewodniczący Józef Dymnicki, zast. przew. dr. Franciszek Kosturkiewicz sekretarz Tadeusz Huët, zast. sekr. dr. Maurycy Koerbl, skarbnik Roman Pisz, zast. skarb. Ludwik Małecki.

18. Koło w Gorlicach,*

założone dnia 1-go czerwca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Gorlice, Biecz, Żmigród).

Przewodniczący Wojciech Biechowski, zast. przew. Jan Ciejka, sekretarz Józef Rakucki, zast. sekr. Jan Śmietana, skarbnik Marceli Wiśniowski, zast. skarb. Feliks Racieski.

19. Koło w Jasle,**

założone dnia 17-go marca 1894 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Jasło, Frysztak, Krosno, Dukla, Brzostek).

Przewodnicząca Kosterkiewiczowa, zast. przew. Zofia Sieradzka, sekretarz Władysław Brodecki, zast. sekr. Seweryn Kulczycki, skarbnik ks. Leon Sroczyński, zast. skarb. Jadwiga Adamska.

20. Koło w Ciężkowicach,*

założone dnia 12-go czerwca 1892 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Ciężkowice)

Przewodniczący dr. Kazimierz Mańkowski, sekretarz Józef Ropek, skarbnik Walery Gędziński.

21. Koło w Tarnowie,

założone dnia 9-go stycznia 1898 roku.

(Obejmuje okręg Tarnów i okolice).

Przewodniczący Franciszek Habura, sekretarz Szypuła, skarbnik

22. Koło w Tuchowie,**

założone dnia 21-go października 1896 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Tuchów).

Przewodniczący zast. przew. K. Goyski, sekretarka M. Mikiewiczowa, zast. sekr. E. Piechnik, skarbniczka zast. skarb. Janusz Mikiewicz.

23. Koło w Dąbrowie,*

założone dnia 26-go maja 1894 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Dąbrowa, Radomyśl, Żabno).

Przewodniczący dr. Antoni Zaręba, zast. przew. Włodzimierz Sroczyński, sekretarz dr. Józef Datka, zast. sekret.

Jan Śliwa, skarbnik Walery Hainz, zast. skarb. Antoni La-
skiewicz.

24. Koło w Mielcu,

założone dnia 5-go marca 1893 roku.

(Obejmuje powiat sądowy mielecki).

Przewodniczący Antoni Fibich.

25. Koło w Kolbuszowej,

założone dnia 22-go września 1894 roku.

(Obejmuje powiaty: Kolbuszowa, Sokołów).

Przewodniczący Paweł Niemczynowski, zast. przewod.
Henryk Welfl, sekretarka Władysława Kramarzyńska, zast.
sekr. dr. Józef Gorączko, skarbniczka Jadwiga Wojnowska,
zast. skarb. Stanisław Turski.

26. Koło w Dębicy.

założone dnia 12 marca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Dębica, Pilzno, Ropczyce).

Przewodniczący zast. przew. Hen-
ryk Zanderer, sekretarz Feliks Gajewski, zast. sekr. Jan Neu-
gebauer, skarbnik Herman Weiss, zast. skarb. dr. Sydon
Friedberg.

27. Koło w Rzeszowie,

założone dnia 13 lipca 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Rzeszów, Głogów, Tyszyn,
Strzyżów).

Przewodniczący dr. Julian Malec, zast. przew. Zofia
Bujniewiczowa, sekretarz Wojciech Książek, zast. sekret.
Helena Dolińska, skarbnik Hipolit Wierzycki, zast. skarb. Ma-
tylda Midowiczowa.

28. Koło w Łańcucie,**

założone w grudniu 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Łańcut, Przeworsk, Leżajsk).

Przewodniczący zast. przew. Filip Ka-
hane, sekretarz Bolesław Dzieciółowski, zast. sekr. Józef
Gaweł, skarbnik Bolesław Żardecki.

29. Koło w Tarnobrzegu,

założone dnia 23 lipca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Tarnobrzeg, Nisko, Rozwadów, Ulanów).

Przewodniczący Leonard Czynciel, zast. przew. dr. Walery Momidłowski, sekretarz Józef Sroka, zast. sekr. Antoni Szpunar, skarbnik Franciszek Ogorzały, zast. skarb. Madejski.

30. Koło w Sieniawie,**

założone dnia 19 marca 1892 roku.

(Obejmuje powiat sądowy Sieniawa).

Przewodniczący ks. Tomasz Włazowski, zast. przew. ks. Michał Huciński, sekretarz Władysław Michalik, zast. sekr. Melania Żeńczak, skarbnik Kornel Wątróbski, zastęp. skarb. Franciszek Wendeker.

31. Koło pań w Przemyślu,*

założone dnia 26-go maja 1896 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Przemyśl, Mościska, Sądowa Wisznia, Jaworów, Dubiecko, Niżankowice, Próchnik, Bircza).

Przewodnicząca Hermina Rokicka, zast. przew. Matylda Bartelmusowa, sekretarka Wincenta Tarnawska, zast. sekr. Bronisława Styfiowa, skarbniczka Przemysława Jaworska, zast. skarb. Barbara Mańkowska.

32. Koło w Jarosławiu,*

założone dnia 23 lutego 1896 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Jarosław, Radymno, Krakowiec, Lubaczów).

Przewodnicząca Adela Grabowska, zast. przew. Julian Nowakowski, sekretarka Karolina Mężykówna, zast. sekr. Józef Droba, skarbnik Aurelia Starklówna, zast. skarb. Bolesław Wodziński.

Członkowie Wydziału: Michalina Ganterowa, ks. Marceli Kozak, Adam Kasiewicz, Klementyna Leimsner, Józef Szydłowski i Anna Zwolińska.

33. Koło w Dobromilu,**

założone dnia 2 czerwca 1894 roku.

(Obejmuje powiat sądowy Dobromil).

Zast. przewodnicząc. dr. Ludwik Ćwiklicer, sekretarz Józef Czoponowski, zast. sekr. Karol Wojciechowski, skarbnik Ryszard Hesse, zast. skarb. Franciszek Albiński.

34. Koło Pań w Sanoku,*

założone dnia 12 czerwca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Sanok, Baligród, Brzozów, Bukowsko, Dynów, Lisko, Lutowiska, Rymanów, Ustrzyki).

Przewodnicząca Teodozja Drewińska, zast. przewodn. Adamczykowa, sekretarka Karolina Rissowa, zast. sekr. Ewa Łobaczewska, skarbniczka Helena Baumanowa, zast. skarb. Zefiryna Pleszkowska.

35. Koło w Drohobyczu,**

założone dnia 1 października 1893 roku.

(Obejmuje okręgi sądowe: Drohobycz, Podburz, Medenice).

Przewodniczący Leon Wiśniewski, zast. przew. Przybylski, sekretarz Szwabowicz, zast. sekr. Schanek, skarbnik ks. J. Szałayko, zast. skarb.

36. Koło w Turce pod Chyrowem,

założone dnia 23 czerwca 1894 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Starasól, Turka).

Przewodniczący Seweryn Brysiewicz, zast. przew. Eustachy Wiślocki, sekretarz, zast. sekr. Klemens Kornatowicz, skarb. Maryan Welde, zast. skarb. Henryk Weissmann.

37. Koło w Samborze,**

założone dnia 2 czerwca 1894 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Sambor, Łąka, Rudki, Komarno, Stare Miasto, Turka, Borynia).

Przewodniczący dr. Franciszek Tomaszewski, zastęp. przew. hr. Julia Dzieduszycka.

Członkowie Zarządu: ks. Aleksy Watulewicz, Stefanowski, Zawadzka i Ordonowa.

38. Koło Pań w Stryju,**

założone dnia 31-go maja 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Stryj, Mikołajów, Skole, Żurawno, Żydaczów, Chodorów).

Przewodnicząca Józefa Serkowska, zast. przew. Konstancya Rawicz Lewicka, sekretarka Janina Witkiewiczowa, zastępczynie sekr. Teresa Bourghard i Eugenia Niebieszczańska, skarbniczka Ludwika Opolska.

39. Koło w Dolinie,**

założone dnia 12 czerwca 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Dolina, Bolechów, Rożniatów).

Przewodniczący dr. Józef Dobrowolski, zast. przew. Marya Wierzbicka, sekretarka Helena Hlawaty, zast. sekr. Tomasz Zaborniak, skarbnik Wincenta Berwid, zast. skarb. Seweryn Iwanicki.

40. Koło pań we Lwowie,*

założone w kwietniu 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Lwów, Bóbrka, Gródek, Janów, Kulików, Winniki, Szczezec, Gliniany, Busk, Brody, Łopatyn, Przemyślany).

Przewodnicząca Jadwiga Skałkowska, zast. przew. Sieradzka i Eulalia Koepplowa, sekretarka Stanisława Mostowska, zast. sekr. Marya Minosiewiczowa, skarbniczka Stanisława Bieńkowska, zast. skarb. Wanda Łuczkiewiczówna.

Do Wydziału należą pp.: Wiktorya Niedziałkowska, Emilia Czermakowa, oraz przedstawicielki trzech komisyj: czytelnianej, filantropijnej i przemysłowej.

41. Koło męskie we Lwowie,***

założone dnia 20 maja 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Lwów, Bełż, Żółkiew, Mosty Wielkie, Uhnów, Rawa ruska, Sokal, Kamionka Strumiłowa).

Przewodniczący prof. dr. August Balasits, zast. przew. Michał Lityński i Michał Michalik, sekr. dr. Celestyn Podlewski, zast. sekr. Stanisław Cisek, skarbnik dr. Maksymilian Liptay, zast. skarb. Ernest Leon Lilien.

42. Koło akademickie we Lwowie,

założone dnia 21 lutego 1898 roku.

Przewodniczący Zygmunt Gargas, zast. przew. Jan Leńczyński, sekretarz Tadeusz Mańkowski, zast. sekr. Jan Karłowicz, skarbnik Edmund Moszyński, zast. skarb. Władysław Jarocki, członkowie wydziału: Kajetan Golczewski, Tadeusz Gubrynowicz, Włodzimierz Kraus i Jan Strojek.

43. Koło IV. mieszane we Lwowie,

założone dnia 27 marca 1898 roku.

Przewodnicząca Józefa Jaroszyńska, zast. przew. Józef Raczyński, sekretarz Stefan Komornicki, zast. sekr. Janina Szenderowicz, skarbnik dr. Wiktor Ungar, zast. skarb. Rozalia Wilkowska.

44. Koło w Magierowie,

założone dnia 15 lutego 1894 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Niemirów).

Przewodniczący Ks. Szczęśny Tarczyński, zast. przew. Lipski, sekretarz Franciszek Bandz, zast. sekr. Józef Błaszczak, skarbnik Karol Błaszczak, zast. skarb. Józef Matesma.

45. Koło w Radziechowie, *

założone dnia 8 października 1893 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Radziechów).

Przewodniczący Zdzisław Więckowski, zast. przew. Artur Aulich, sekretarz Władysław Schuster, zast. sekr. Jan Skowroński, skarbnik Franciszek Mrozowski, zast. skarb. Juliusz Brand.

46. Koło pań w Złoczowie, **

założone dnia 17 czerwca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Złoczów, Olesko, Zborów, Żółte).

Przewodnicząca Matylda Roderowa, zast. przew. Wilhelma Niedźwiecka, sekretarka Helena Bogdańska, zast. sekr. Marya Grabowska, skarbnik Ksawery Dębicki, zast. skarb. Erazm Mroziński.

47. Koło w Tarnopolu,**

założone dnia 12 grudnia 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Tarnopol, Budzanów, Grzymałów, Mikulińce, Nowe Sioło, Skalań, Trembowla, Zbaraż).

Przewodnicząca Kesslerowa, sekretarka Czykalukowa, zast. sekr. Teofil Wiśniowski, skarbniczka Aleksandra Hajek.

48. Koło w Brzeżanach,**

założone w lutym 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Brzeżany, Bursztyn, Kozowa, Podhajce, Rohatyn, Wiśniowczyk).

Przewodniczący Szczesny Barzykowski, zast. przew. Karol Morawitz, sekretarz Czesław Wójcicki, zast. sekr. Józef Bielawski, skarbnik Ferdynand Marosch, zast. skarb. Stefania Dąbrowska.

49. Koło w Borysławiu,

założone dnia 25 kwietnia 1898 roku.

(Okręg Borysław i okolica).

Przewodniczący Adam Łukaszewski, zast. przew. Bronisława Werberowa, sekretarz Bolesław Kwiatkowski, zast. sekret. Robert Breitenwald, skarbnik Kazimiera Limanowska, zast. skarb. Stanisław Chołodecki.

50. Koło pań w Stanisławowie,**

założone 3 maja 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Stanisławów, Buczacz, Monasterzyska, Tyśmienica, Czortków, Kopyczyńce, Husiatyn).

Przewodnicząca Wilhelmina Nemetzowa, zast. przew. Paulina Ostafińska, sekretarka Ksawera Mroczkowska, zast. sekr. Karol Sosnowski, skarbnik Marcela Sponarowa, zast. skarb. Helena Rapacka.

51. Koło męskie w Stanisławowie,**

założone 3 maja 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Stanisławów, Bohorodczany, Delatyn, Nadwórna, Sołotwina, Tłumacz, Żółty Potok).

Przewodniczący dr. Edmund Lorsch, zast. przew. Jan Wierzejski, sekretarz Stanisław Lindner, zast. sekret. Hugo

Eckardt, skarbnik Szymon Barwiński, zast. skarb. Gustaw Gaspary.

52. Koło w Kałuszu,**

założone dnia 19 grudnia 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Kałusz, Wojniłów, Halicz).

Przewodniczący dr. Adolf Wurst, zast. przew. dr. Mieczysław Stanecki, sekretarz Tomasz Zaborusak, zast. sekr. Franciszek Orzelski, skarbnik Stanisław Hellebrand, zast. skarb. dr. Janusz Wiesenberg, bibliotekarka Jadwiga Trandówna.

53. Koło w Kołomyi,

założone dnia 3 kwietnia 1892 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Kołomyja, Gwoździec, Horodenka, Obertyn, Kossów, Kuty).

Przewodniczący dr. Gabryel Sysak, sekretarz Aleksander Klimoszewski, skarbniczka Michalina Głazewska.

54. Koło w Śniatynie,*

założone dnia 10 czerwca 1893 roku.

(Obejmuje powiaty sądowe: Śniatyn, Zabłotów, Tłuste, Zaleszczyki, Borszczów, Mielnica).

Przewodnicząca Leontyna Schulcówna, zast. przew. Jan Feliks Biliński, sekretarz Michał Haase, zast. sekr. Alojza Szeligówna, skarbniczka Ludmiła Dąbrowicka, zast. skarb. Marya Błotnicka.

55. Koło w Myszynie,

założone dnia 26 marca 1893 roku.

(Obejmuje powiat sądowy: Peczeniżyn).

Przewodniczący , zast. przew. ,
sekretarz Adam Madeyski, zast. sekr. Wojciech Kowalski,
skarbnik , zast. skarb.

Koła na Śląsku i Morawach.

56. Koło męskie w Cieszynie,

założone w maju w 1892 roku.

Przewodniczący , sekretarz Hilary Fila-
siewicz, skarbnik Sikora.

57. Koło w Karwinie,**

założone dnia 6 maja 1894 roku.

Przewodniczący Alojzy Mokrosz, zast. przew. Leon Ży-
chlewicz, sekretarz , zast. sekr. Firla, skarbnik
Wojciech Dziewoński, zast. skarb. Antoni Wątroba.

58. Koło w Morawskiej Ostrawie.

założone dnia 12 marca 1898 roku.

(Okręg Morawska Ostrawa i okolica).

Przewodniczący dr. Wacław Seidl, zast. przew. Jan
Korta, sekretarz Jędrzej Słowik, zast. sekr. Jeleń, skarbnik
Gabriel, zast. skarb. Ochański.

Koła na Bukowinie.

59. Bukowińskie Koło pań w Czerniowcach,*

założone dnia 15 maja 1892 roku.

Delegatem Tow. „Szkoly ludowej“ jest profesor p. Jan
Skobielski.

60. Koło w Suczawie,*

założone dnia 5 marca 1893 roku.

Przewodniczący ks. Józef Cewe, zast. przew. dr. Edmund
Frisch, sekretarz Karol Kuczyński, zast. sekr. Jan Chrzanow-
ski, skarbnik Edward Sworakowski, zast. skarb. Aleksander
Koczyński.

61. Koło w Serecie,*

założone dnia 8 lipca 1894 roku.

Przewodniczący dr. Antoni Zajac, zast. przew. Hugo
Podhajski, sekretarz Józef Kwiatkowski, zast. sekr. Zofia Za-
jácówna, skarbnik Filip Zettel, zast. skarb. Jonas Natan.

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA.

Członkowie honorowi :

1. Jerzmanowski Erazm.
- 2 † Dr. Asnyk Adam.

Członkowie założyciele :

1. † Dr. Asnyk Adam.	25. Pawlikowski Stanisław.
2. Beringer Wandalin.	26. Pawłowski Ign z No-
3. Brzezowski Franciszek.	wego-Yorku.
4. Chronowski Eustachy.	27. Pieniążek Ignacy.
5. Dolański Ludwik.	28. Pierwszy kongres peda-
6. Górnisiewicz Antoni.	gogów we Lwowie.
7. † Gross Piotr.	29. Rada powiatowa w Jaśle.
8. Dr. Hasewicz.	30. Rayski Albin.
9. Jerzmanowski Erazm.	31. Skirliński Jan.
10. Kapellner Julian.	32. Spółka wygryw. w Kra-
11. Klemensiewicz Edmund.	kowie.
12. Kolbe Wacław.	33. Szczepanowska Helena.
13. Dr. Kwaśnicki August.	34. Szczepanowski Stanisł.
14. Dr. Łazarski Józef.	35. Hr. Starzeński Edmund.
15. Rada m. Lwowa.	36. Tarnawska Franciszka.
16. Michałowski Ludwik.	37. Towarzystwo Kasynowe
17. Ks. kan. Midowicz Teofil.	w Muszynie.
18. Hr. Milewski Korwin	38. Tow. zal. w Gorlicach.
Ignacy.	39. Towarz. Zjednoczonych
19. Odrzywolski Kazimierz.	Polaków w N. Yorku.
20. Odrzywolska Zofia.	40. Dr. Udziela Edmund.
21. † Pasierbski Hip., Litwin,	41. Wolska Marya.
emigrant, oficer I. pułku	42. Wolski Wacław.
ułańców z r. 1831.	43. † Woynoko-Tomkiewicz
22. † Dr. Paszkowski Stan.	Stanisław.
23. Pawlikowski Mieczysław.	44. † Dr. Zbyszewski Wiktor.
24. Pawlikowska Helena.	45. Zdanowicz Ludwik.

Członkowie dożywotni:

1. Dr. Bandrowski Ernest.	23. Rada pow. w N. Targu.
2. Bohdanowiczowa Rozal.	24. Rotter Jan.
3. Borońska Aleksandra.	25. Rey Mieczysław.
4. Hr. Branicka.	26. Sieczka Józef.
5. Bułhan Zofia.	27. * * * Henryk.
6. Dr. Doboszyński Adam.	28. Dr. Sokołowski August.
7. Gmina miasta Tarnowa.	29. Strusiowa Marya.
8. Górnisiewiczówna Wand.	30. Stowarzysz. pożyczkowe
9. Dr. Horowitz Leon.	„Praca i Oszczędność“
10. Jawornicki Józef.	w Jordanowie.
11. Jawornicka Anna.	31. Świerczewski Erazm.
12. Hr. Kalinowski Jabło-	32. Dr. Sysak Gabriel.
nowski Marcin.	33. Szajkiewicz.
13. Kasyno narodowe we	34. Ks. Feliks Tarczyński.
Lwowie.	35. Towarzystwo Czytelni
14. Dr. Koy Michał.	w Zagórzu.
15. Ks. Kufel Józef	36. Towarzystwo zaliczkowe
16. Leniecki Józef.	w Dąbrowie.
17. Dr. Lisowski Władysł.	37. Udziela Seweryn.
18. Łokietek Józef.	38. Wichert Anna.
19. Łukasiewicz Stanisław.	39. Dr. Wiediger Franciszek
20. Mareszowa Karolina.	Ksawery.
21. Dr. Obaliński Alfred.	40. Wisłocki Józef.
22. Passakas Kajetan.	41. Hr. Wolański Witold.
42. Hr. Zamoyski Władysław.	

Zmarli:

† Dr. Mikołaj Kański.

Członkowie zwyczajni:

Zarząd główny wystawił ogółem dla zwykłych członków 9640 kart legitymacyjnych; w przeciągu roku sprawozdawczego przybyło 980 członków zwykłych.

SPRAWOZDANIE KASOWE.

Zestawienie funduszków TOWARZYSTWA „SZKOŁY LUDOWEJ“ przez Zarząd główny w Krakowie za rok 1897.

I. Fundusz zakładowy.

1897	¹ / ₁	Według Sprawozdania za rok 1896		
		wynosił	złr.	30.025·92
	³¹ / ₁₂	Wpłynęło od Człon-		
		ków założycieli	złr.	350·—
	¹ / ₄	od R ^{ku} sładek i darów		
		jednorazowych	„	312 99
			„	662·99
		Z końcem roku 1897 wynosi	złr.	30.688·91
		Lokacya z dniem ¹ / ₁ 1897 roku wynosiła	złr.	29.596·46
		Do dnia ³¹ / ₁₂ 1897 roku ulokowano	„	669·47
			„	30.265·93
		Pozostaje w obrocie funduszu bieżącego	złr.	<u>422·98</u>

II. Fundusz szkoły polskiej w Białej.

1897	¹ / ₁	Według sprawozdania za rok 1896		
		wynosił	złr.	13.476·74
	³¹ / ₁₂	Wpłynęło :		
		od Kół miejsc.	złr.	10 167·01
		w Zarządzie gł.	„	4.346·22
		z procentów	„	873·08
			„	15.386·31
		Z końcem roku 1897 wynosi.	złr.	28.863 05
		Wypłacono 2 raty budowniczemu	złr.	22.000·—
		koszta planów i inne wydatki	„	817·47
			„	22.817·47
		Pozostało z końcem roku	złr.	6.045·58
		Z tych ulokowano na książeczce Powiatowej Kasy Oszczę-		
		dności Nr. 21317	„	3.698·59
		Pozostaje w obrocie funduszu bieżącego	złr.	<u>2.346·99</u>

III. Fundusz bieżący.

Dochód.

Wpłynęło do dnia $31/12$ 1897 roku:

z procentów lokowanych funduszów	1.206	złr.	83	ct.
z wkładek członków w Zarządzie gł.	43	"	26	"
ze składek i darów jednorazowych	888	"	02	"
na szkołę analfabetów	50	"	—	"
zwrot 2-giej raty pożyczki Krzyszkowice	25	"	—	"
z Kół miejscowych	4.903	"	34	"

Dochód ogółem wynosił	7.116	złr.	45	ct.
Przewyżka wydatków	325	"	40	"
	7.441	"	85	"

Rozchód.

Wydano do $31/12$ 1897 na szkoły:

w Delejewie	916	złr.	60	ct.	
w Dołhy Wojniłowskiej	336	"	34	"	
w Hołoskowie	703	"	39	"	
w Łukaszczech	157	"	86	"	
w Ulicku Seredkiewicz	125	"	24	"	2.239 złr. 43 ct.
Zapomogi gminom na budowę szkół					450 " — "
Nagrody i zapomogi naucz. języka pol.	600	złr.	—	ct.	
Potrzeby i przybory szkolne dziatwie	37	"	68	"	
Czytelnie ludowe	116	"	64	"	
Szkołę analfabetów	6	"	81	"	761 " 13 "
Inwentarz biura					250 " 20 "

Koszta administracyi:

Lustracye Kół	214	złr.	93	ct.	
Koszta prawne	30	"	71	"	245 " 64 "
Lokal, opał, obsługa	212	"	27	"	
Płace urzęd. i pomoc.	594	"	—	"	
Wysyłki i portorya	164	"	29	"	
Wydatki kancelaryjne	51	"	94	"	
Druki i litografie	302	"	20	"	
Oprawa ksiąg	6	"	—	"	
Koszta Waln. Zgrom.	8	"	—	"	
Wkładka do Kółek rol.	5	"	—	"	
Wieniec dlaśp. Asnyka	35	"	50	"	1.359 " 20 "
Pozostałość u Kół z 1896 r.					2.136 złr. 25 ct.

Rozchód ogółem wynosił 7.441 złr. 85 ct.

IV. Bilans Towarzystwa „Szkół ludowej“

z dniem 31 Grudnia 1897 r.

Stan czynny	Pojedynczo	Razem	Stan bierny	Pojedynczo	Razem
Lokacya funduszu zakładowego		30 265	Fundusz zakładowy		30.688
Lokacya funduszu Białej .		3.698	Fundusz szkoły polskiej w Białej		6.045
Fundusz bieżący :					
Kasa Zarządu głównego	623	03			
Pocztowa Kasa Oszczędności	1.290	11			
Bank krajowy	522	43			
Przewyżka w stanie biernym		325			
		36.734			36.734
		49			49

Kraków, dnia 31 grudnia 1897 r.

Dr. St. Sokołowski
przewodniczący Rady nadz.

Dr. M. Koy
skarbnik

Prof. O. Bujwid
członek Rady nadz.

St. Głowniewicz
buchalter

V. objaśnienie bilansu.

Wierzyciele.

Fundusz zakładowy	30.688 złr. 91 ct.			
Lokacya	30.265 „ 93 „	422 złr. 98 ct.		
Fundusz bialski . .	6.045 złr. 58 ct.			
Lokacya	3.698 „ 59 „	2.346 „ 99 „	2.769 złr 97 ct.	

Dłużnicy.

Kasa Zarządu . .	632 „ 03 „			
Kasa pocztowa . .	1.290 „ 11 „	1.922 złr. 14 ct.		
Bank krajowy		522 „ 43 „	2.444 „ 57 „	
Dług zaciągnięty w funduszu bialskim			325 złr. 40 ct.	

VI. Obrót kasy Zarządu.

Dochód w funduszu zakładowym	662 złr. 99 ct.	
Dochód w funduszu bialskim	15.386 „ 31 „	
Dochód w funduszu bieżącym	7.441 „ 85 „	
Ogółem	23.491 złr. 15 ct.	

Wyciąg z księgi kontroli kół miejscowych

od 1-go stycznia do 31-go grudnia 1897 r.

Nr. porządkow.	Siedziba Kół miejscowych	Folio kontroli	Dochód	Rozchód		Pozostałość przy zamknięciu rachunków 31/12 1897 r.	Nadesłano Zarządowi głównemu w r. 1898	U w a g a
				na cele miejscowe Kół	przesłano Zarządowi głównemu w 1897 r.			
1	Biała . . . m.	1	27 65	27 65	—	—	—	1) W sumie wydatków na cele miejscowe Kół podanych na zlr. 5175.58, mieszczą się koszta administracji powiatowych Kół, — wykazane w nadesłanych nam przez nie sprawozdaniach, które wynoszą ogółem zlr. 922.78, a w szczególności Kola po-daly, że wynosiły: Drobne wydatki: biurowe . . . zlr. 316.89 Urządzenia . . . „ 54.48 Płace . . . „ 206.09 Obsługa lokali. „ 96.74 Druki i sprawa-zdania, anseze „ 193.95 Stemple, porfir. „ 34.70 Lokal (Lwów). „ 20.— Przeło wydały Kola na cele miejscowe „ 4352.80 Razem . . . zlr. 5175.58
2	Biała . . . Pań	2	546 40	4 35	—	—	—	
3	Bukowina . . . „	4	34 54	4 27	—	—	—	
4	Cieszyn . . . m.	8	49 89	49 89	—	—	—	
5	Dąbrowa . . . „	12	50 85	—	50 85	—	—	
6	Dębica . . . „	13	24 54	24 54	—	—	—	
7	Dolina . . . „	15	23 30	—	23 30	—	—	
8	Drohobycz . . . „	16	178 99	61 65	62 25	—	—	
9	Dobromil . . . „	17	30 38	—	14 20	—	16 18	
10	Gorlice . . . „	19	36 —	—	36 —	—	—	
11	Jarosław . . . „	21	394 15 1/2	152 37	182 34	—	—	
12	Jasło . . . „	22	111 90	80 —	52 95	—	—	
13	Jordanów . . . „	23	67 05 1/2	12 —	63 19	—	—	
14	Kadusz . . . „	26	341 23	18 37	45 15	—	—	
15	Karwina . . . „	27	152 89	104 47	—	—	—	
16	Kolbuszowa . . . „	28	21 —	—	21 —	—	5 40	
17	Kołomyja . . . „	29	338 84	92 43	150 —	—	10 —	
18	Kraków . . . „	92	1299 09 1/2	498 32 1/2	762 37 1/2	—	—	
19	„ . . . Pań	91	115 15 78	864 94	8738 53	—	—	
20	„ . . . III	93	1380 48 1/2	1019 65	10 —	—	1500	
21	Krzeszowice . . . m.	32	202 19	10 —	113 09	—	—	
22	Lwów . . . „	33	1222 03	249 32	481 —	—	—	
23	„ . . . „	34	1953 13	—	1723 35	—	—	
24	„ . . . „	34	1953 13	—	1723 35	—	—	

25	Łanent . . . m.	38	45 45	45 45	—	—	—	2) Z ogólnej sumy 15.127.15 zlr. przesłanych Zarządowi głównemu w roku 1897 wy-dzielć należy sumy prze-słane wyłączenie na szkołę Białską, a mianowicie: Przez Kola Pań w Krakowie . zlr. 8785.53 Przez pojedyn-cze Kola na kamień wę-gielny i za-miast wienca „ 1485.28 przeło porosta-ła do rozpo-rządzenia za-razu główne-go kwota. „ zlr. 4.903.34 uwidoczniła w przychodzie rachunku fun-duszu bieżą-cego. Razem . . . zlr. 15.127.15
26	Magierów . . . „	41	8 84	—	—	8 84	—	
27	Milówka . . . „	43	115 89	—	5 —	—	—	
28	Nowy Sącz . . . „	47	1810 33	121 42	129 02	1688 91	—	
29	Nowy Targ . . . „	90	282 33	67 51	31 —	85 80	28	
30	Półwieś Zwierzyn. . . „	53	77 45	—	450 —	46 45	30	
31	Przemysł . . . Pań	89	1239 24	140 95	91 —	648 29	—	
32	Radziechów . . . m.	57	98 05	—	100 —	7 05	450	
33	Rzeszów . . . „	58	306 57	176 11	—	30 46	—	
34	Sambor . . . „	61	73 29	73 29	—	—	—	
35	Sanok . . . „	63	87 76	—	11 50	168 14	45	
36	Seret . . . m.	64	94 41	69 81	—	17 95	—	
37	Sieniawa . . . „	65	67 50	15 63	75 —	3 78	—	
38	Snialyn . . . Pań	66	546 —	223 12	20 12	24 45	32	
39	Stanisławów . . . „	66	3259 33	297 76	150 —	172 88	—	
40	„ . . . Pań	67	329 12 1/2	104 74	143 38	2891 57	36	
41	„ . . . „	88	44 99	2 27	42 72	81 — 1/2	50	
42	Sucha . . . „	95	66 55	52 20	—	14 35	—	
43	Suczawa . . . m.	70	24 —	—	24 —	—	—	
44	Tarnobrzeg . . . „	73	189 39	—	139 39	—	—	
45	Turka . . . „	76	24 75	11 25	13 50	—	—	
46	Tuchów . . . „	77	74 97	23 —	50 —	2 97	—	
47	Tuchów . . . „	79	95 —	—	95 —	—	—	
48	Wadowice . . . „	83	548 15	260 53	204 79	82 83	20	
49	Zakopane . . . „	84	271 90	76 —	43 50	227 64	—	
50	Złoczów . . . Pań	84	533 23 1/2	149 18	268 66	115 39	100	
51	Żywiec . . . m.	85	30 450	5 175 58 1/2	15 127 15 1/2	10 147 99	3 346 20	
	Ogółem . . . „		30 450	73	15 127 15 1/2	10 147 99	3 346 20	

Kraków dnia 31 grudnia 1897 r.

*) UWAGA. Zarząd główny uprasza uprzejmie Sz. Zarządy Kół m. o sprawdzenie u siebie i o potwierdzenie wykazanych powyżej zaległych dochodów a ewentualnie o sprostowanie możliwych usterek.

Dr. A. Sokolowski
przewodniczący Rady nadz.

Dr. M. Koy
skarbnik.

Prof. O. Bajwid.
G. R. N.

A. Górniowiec
buchalter.

ODEZWA.

Towarzystwo „Szkoły ludowej“ postanowiło uczcić jubileuszowy rok Mickiewiczowski utworzeniem:

„Funduszu budowy szkół polskich im. Adama Mickiewicza“.

W tym celu wzywamy całe społeczeństwo nasze do współdziałania.

Setki gmin i osad naszych na kresach są na powolne wynarodowienie skazane — z braku szkół. W imię jubileuszu „Adama“ ratujmy je, dając im szkoły polskie jego imienia.

Odzywamy się do społeczeństwa, nie z prośbą już, nie z żebranią, lecz w imieniu poczucia narodowej godności.

Z butą charakterystyczną odzywa się w tym samym czasie *Schulverein* — w imię zagrożonej rzekomo na naszych kresach niemieckości, — rzucając swemu społeczeństwu okrzyk: „Zbudź się niemieckie sumienie!“

Na ten okrzyk w imię zaboru, odpowiadamy w imię obrony; w imię obrony praw naszych, w imię obrony języka, w imię narodowej godności.

Depczą tych, którzy się deptać dadzą, — nie zdepczą tych, co swej godności świadomi.

Spełnienie obowiązku w dniach wielkich wysiłków czy wielkich porywów — to rzecz sposobności. Miara wartości narodu jednak jest jego świadomość codziennych obowiązków, a w ich spełnianiu wytrwałość.

Niech ten rok jubileuszowy stanie się wielkim rokiem w dziejach narodowej oświaty, niech szereg szkół „Adama“ upamiętni go. Do tego niech każdy dorzuci cegiełkę.

Odzywamy się do wszystkich; do reprezentacyj powiatów, miast i gmin wiejskich; do Stowarzyszeń i Komitetów jubileuszowego obchodu. Niech z tej setnej rocznicy popłyną składki, dary i dochody z obchodów na rzecz utworzenia „funduszu budowy szkół polskich im. Adama Mickiewicza“.

Z Zarządu głównego Towarzystwa „Szkoły ludowej“.

Datki nadsyłać należy: Zarząd główny Towarzystwa „Szkoły ludowej“ w Krakowie.

Kraków w kwietniu 1898 r.